

- **Poziv k sprejetju niza ukrepov. ORF, Celovec, 03.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2928075/>

Lorant Vincze, predsednik Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (FUENS), poziva EU k sprejetju niza pravnih ukrepov za izboljšanje zaščite narodnih in jezikovnih manjšin. Izhodišče je končana državljanska pobuda Minority SafePack.

„Avtohtone narodne manjšine so del evropske kulturne dediščine, z njimi je naša celina resnično raznolika. Zato potrebujemo primerno orodje, da ščitimo njihovo jezikovno in kulturno identiteto“, je poudaril Lorant Vincze, predsednik FUENS, pobudnice te evropske državljanske pobude.

V 27. državah članicah Evropske unije so potrdile oblasti skupno 1.128.385 podpornih izjav. Dokončno število bo znano, ko bodo objavile veljavnost podpornih izjav še francoske oblasti, poroča Primorski dnevnik.

- **16 nadaljnjih tlakovcev spomina. ORF, Celovec, 03.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2928101/>

Prvotno namenjeni judovskim žrtvam nacističnega preganjanja tako imenovani tlakovci spomina danes priklicujejo v spomin tudi žrtve evtanazije. Avtor projekta „Spotikavci“ Gunter Demnig bo v nedeljo v Celovcu položil 16 tlakovcev spomina.

Spotikavci na pločnikih pred stavbami

Koroška podružnica Avstrijsko-Izraelitske družbe in strokovni sosvet, ki skrbi za kulturo spominjanja v mestu Celovec, sta pobudnika polaganja nadaljnjih tlakovcev spomina na žrtve nacionalsocializma. V Sloveniji je nekaj „spotikavcev“, kakor jih tudi imenujejo, postavljenih v Mariboru, v Ljubljani bodo prvih 23 položili prihodnji ponedeljek. Z umetnikom Gunterjem Demnigom jih bosta tam položila predsednik RS Borut Pahor in predsednik Državnega zbora RS Matej Tonin.

Avtor projekta Spotikavci Gunter Demnig pa bo dan prej, v nedeljo, v Celovcu položil 16 tlakovcev spomina. Z namestitvijo spominskih medeninastih tlakovcev na pločnik pred stavbami njihovih zadnjih naslovov se Demnig spominja žrtev nacističnega preganjanja. Prvega je položil leta 1992 v Kölnu, natančno 50 let po tem, ko je odredil Himmler deportacijo Sintov in Romov v koncentracijska taborišča, pišejo o projektu Judovski kulturni center v sodelovanju s Sinagogo Maribor, Mini teatrom in ZRC SAZU v Sloveniji.

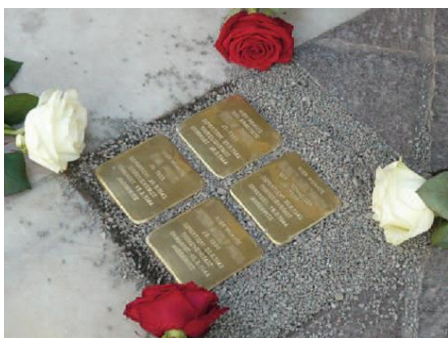

Slika: Peter Gstettner. Foto: ORF

Sledilo bo 16 nadaljnjih tlakovcev

S polaganjem prvih tlakovcev spomina v Celovcu 25. marca 2012 je bolj ali manj povezan tudi začetek delovanja strokovnega sosveta za kulturo spominjanja v koroški prestolnici. Sieglinde Trannacher, ki je po svoji zgodnji smrti leta 2015 ostala v spominu po zavzemanju za dostojno kulturo spominjanja in Peter Gstettner, ki vodi strokovni sosvet, sta kot člana Avstrijsko-Izraelitske družbe prispevala k zavedanju za pomen te spominsko-umetniške pobude, svojo sopotnico priklicuje v spomin Peter Gstettner.

Enajst spominskih medeninastih tlakovcev iz leta 2012 in 12 iz leta 2014 bo dopolnilo nadaljnjih 16 v nedeljo, ugotavlja Gstettner.

Slika: Tlakovci spomina. Foto: Peter Gstettner

Glasbenik Michael Erian bo uvedel v svečanost na kraju, kjer je bil nekoč Josefinum. Spregovorili bosta županja mesta Celovec Maria-Luise Mathiaschitz (SPÖ) ter pedagoginja in publicistka Nadja Danglmaier, koordinatorica mreže erinnern.at v imenu strokovnega sosveta za „kulturo spominjanja“, predvsem pa bodo spregovorili potomci žrtev nacističnega preganjanja, dodaja Gstettner.

Tri tlakovce spomina bodo v nadaljevanju položili v celovškem okolišju Welzenegg, nadaljevali pa v mestnem jedru. Med drugim na naslovu Spengergasse 8, kjer je danes sedež SGZ. Posebnost tlakovcev spomina Peter Gstettner iz strokovnega sosveta za kulturo spominjanja prepoznava v evropski zasnovi projekta in dejstvu, da gre za izraz spoštovanja mesta do nekdanjih someščank in someščanov. Drugače, kot v primeru spominskih obeležij jih umetnik Gunter Demnig polaga pred stavbami njihovih zadnjih naslovov.

- **40 let Mladinskega centra na Rebrci. ORF, Celovec, 03.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2928124/>

Mladinski center na Rebrci letos praznuje 40-letnico delovanja. Od oživitve več kot 800 let stare komende leta 1978 je Rebrca zaslovela predvsem kot zbirališče mladih umetnikov v poletnih mesecih. Ljubezen, ki je tema letošnjega Tedna mladih umetnikov, je vodilo že od samega začetka in recept, da se je lahko zgodil „Rebrški čudež“.

Na zaključni prireditvi bodo predstavili umetnine

V soboto se bo v Mladinskem centru na Rebrci končala druga izmena Tedna mladih umetnikov. Ustvarjalni domišljiji – tokrat na temo ljubezen - se v tem tednu predaja nad 60 otrok, prav toliko jih je bilo na Rebrci tudi že prejšnji teden. V soboto bodo mladi umetniki in umetnice na sklepni prireditvi po sveti maši postavili na oder lutkovno predstavo s petjem in plesom. Obiskovalcem pa bodo verjetno tudi tokrat ostala usta odprta, ko si bodo ogledali razstavo izdelkov, ki so nastali v tem tednu. Neverjetno, koliko majhnih umetniških biserov nastane v komaj petih dnevih.

Nepogrešljiva poletna stalnica

Teden mladih umetnikov je bil letos na sporedu že devetintridesetič. V štirih desetletjih se je poletna ponudba razvila v nepogrešljivo stalnico, ki si je ne moremo več odmisлити. Začetek edinstvenih srečanj koroških in slovenskih umetnikov z otroki in mladino v sklopu Tedna mladih umetnikov je bil prvo leto po oživitvi komende leta 1979. Že dve leti zatem se je kot soorganizatorica pridružila Krščanska kulturna zveza (KKZ), zatem pa še Katoliška otroška mladina (KOM).

Prispevek k medsebojnemu razumevanju

Medtem je že več generacij otrok spoznavalo različne oblike umetniškega ustvarjanja: rišejo, pojejo, plešejo, ustvarjajo z glino in delajo lutke, se veselijo in v komaj enem tednu za zaključek pripravijo tudi majhno lutkovno-gledališko predstavo. Tedni mladih umetnikov pa tudi mnogo prispevajo tudi k medsebojnemu razumevanju, saj obisk kakovostne poletne ponudbe svojim otrokom omogoča vedno več staršev iz večinskega naroda.

Otroci in mladinci, ki prihajajo na Rebrco, doživljajo lepo prijateljstvo. Predvsem pa ob srečanju z umetniki in pedagogi in odkrivajo skrite talente, ki jih nosijo v sebi.

Slika: Polde Zunder. Foto: ORF

„Z veliko vnamo delajo z otroki“

„Ljubezen“, ki je tema letošnjega Tedna mladih umetnikov, je bila vodilo že od samega začetka pred 40 leti in recept, da se je lahko zgodil „Rebrški čudež“, meni pobudnik Tedna mladih umetnikov in vodja centra Polde Zunder.

Sklepna prireditev drugega Tedna mladih umetnikov bo v soboto v Mladinskem centru na Rebrci. Po sveti maši, ki se bo začela ob 10. uri, bodo mladi umetniki in umetnice postavili na oder lutkovno predstavo s petjem in plesom, tokrat bo rdeča nit med posameznimi prizori ljubezen v vseh različnih odtenkih.

- **Napetosti med Rimom in Dunajem. ORF, Celovec, 06.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenici/stories/2928553/>

Italijansko zunanje ministrstvo se je spet znova ostro odzvalo na napoved Avstrije za podelitev državljanstva pripadnikom nemške in ladinske skupnosti v bocijski pokrajini. Vprašanje ustvarja kar nekaj napetosti med Dunajem in Rimom.

Rim sviri desnosredinsko avstrijsko vlado, „naj spoštuje evropsko solidarnost in naj se glede dvojnega državljanstva izogne enostranskim korakom,“ poroča Primorski dnevnik.

Napetosti v zvezi z dvojnimi potnimi listi skrivajo nesoglasja glede meje pri Brennerju, na Dunaju pa je opaziti različna stališča med ljudsko stranko kanclerja Sebastiana Kurza in svobodnjaško stranko (FPÖ). Medtem ko Kurz glede dvojnega državljanstva noče pretirano razjeziti Rima, so njegovi desni zavezniki prepričani, da je se mora Dunaj odločiti za ta ukrep, ne glede kaj si o njem mislijo Italijani, nadalje piše Primorski dnevnik.

Da Avstrija hoče ukrepati sporazumno z Rimom, je na avdiciji pred poslansko komisijo za zunanje zadeve naglasil avstrijski veleposlanik v Renè Pollitzer, njegova previdna in diplomatska stališča pa so v protislovju z usmeritvijo avstrijskega notranjega ministra Heinza-Christiana Stracheja (FPÖ), ki želi pospešiti postopek za dvojno državljanstvo Južnim Tirolcem.

- **S tlakovci spomin na žrtve evtanazije. ORF, Celovec, 06.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenici/stories/2928609/>

„Tlakovci spomina“ so največji decentralni spomenik v Evropi. Ustvaril ga je umetnik Gunter Demnig, začenši leta 1992. Okrog 70.000 medenastih tlakovcev širom po Evropi na pločnikih spominja, kje so živele žrtve nacističnega preganjanja pred deportacijo. V Celovcu je bilo v nedeljo medtem tretje polaganje tlakovcev spomina.

Člani strokovnega sosveta za „kulturo spominjanja“ mesta Celovec so polaganje izvedli skupaj z Avstrijsko-Izraelsko družbo in potomci umorjenih. S 16 izbranimi kraji v nedeljo ima Celovec skupno 39 tlakovcev spomina.

Predvsem so se spomnili žrtev nacističnega evtanazijskega programa s polaganjem na kraju nekdanjega Josefinuma. Ob dejstvu, da so tlakovci spomina položeni za ljudi, katerim bi morali nameniti zaščito in pomoč, pa so bili deportirani v dvorec Hartheim in tam umorjeni, je kot zdravnica „prizadeta in besna“, je v svojem govoru poudarila županja mesta Celovec Maria-Luise Mathiaschitz (SPÖ). Zlasti je spomnila na 12-letno deklico Ludmillo Martinz. Z vsemi ostalimi 38 bo ostala v spominu prav zaradi tlakovcev spomina.

Slika: Tlakovci spomina. Foto: ORF

Potem pa jih je deportiral zločinski režim in so ljudje postali žrtve rasistične ideologije nacionalsocialistov. Ob navzočnosti predstavnikov političnega življenja mesta Celovec je bila posebne dobrodošlice županje deležna Doris Schneider iz ZDA. Njena teta je bila umorjena v uničevalnem taborišču 12 kilometrov jugovzhodno od Minska (Maly Trostinec). Kakor je bil prisrčno sprejet njen vnuk Elijah Petzold. Navzočih pa je bilo tudi več potomcev Aloisa Fekonje, ki je bil umorjen v nacističnem koncentracijskem taborišču KZ Esterwegen. In tako ima vsaka od v nedeljo priklicanih v spomin javnosti in tistih, ki so jim že pred tem položili tlakovce spomina, svojo osebo zgodbo.

V soju kulture spominjanja je nastal projekt Dvojezične zvezne trgovske akademije v Celovcu „Jugend gegen das Vergessen - Mladina proti pozabi“, slikar Manfred Bockelmann je napravil portret Verice Sturm iz domače Svinče vasi. Nastal je tudi film o sodelovanju dijakinj Dvojezične zvezne trgovske akademije z umetnikom iz Otmanj. In slikar Manfred Bockelmann je zbranim na polaganju tlakovcev spomina iz osebne izkušnje razložil, kar v slovenščini ponazarja drugi uporabljeni izraz - „spotikavci“.

Kakor že na drugih svečanostih, je glasbenik Michael Erian ustvaril čustveno poglobljeno ozračje s saksofonom. Od obnove judovskega pokopališča Šentrupert do novo odkritega spominskega obeležja, kjer je bila do leta 1938 judovska molilnica, segajo pobude, ki jih z vsebino zapolnjuje strokovni svet s predsednikom Petrom Gstettnerjem na čelu. Medtem, ko je Fred Reinisch, zadnji preživeli član judovske skupnosti v Celovcu, pravočasno bežal in bil po vojni do smrti leta 2017 povezan s prestolnico, v katero se je vračal in nanj spominja tabla je judovskem pokopališču Šentrupert, se žrtve, o katerih pričajo tlakovci spomina, niso vrnili.

- **Tlakovci spomina zdaj tudi v Ljubljani. ORF, Celovec, 07.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenici/stories/2928744/>

Na Cankarjevem nabrežju 1 v Ljubljani so v ponedeljek namestili prva spotikavca v spomin na preganjana judovska meščana Ljubljane. Prvo kamnito kocko je položil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je v nagovoru opomnil na spoštovanje različnih.

„Imamo dolžnost, da ne sovražimo“

„Vsaj od Antigone naprej razpolaga naša civilizacija s čudovitim vabilom in svarilom: Ne da sovražim, da ljubim sem na svetu. Ljudje smo različni. Vsak od nas je drugačen. Vso svojo različnost in drugačnost lahko svobodno izrazimo le, če jo enako spoštljivo priznavamo drugim. Kot posamezniki in kot skupnosti imamo številne pravice, da povemo svobodno, kaj in kako mislimo. Imamo pa eno sveto dolžnost, in to je, da ne sovražimo,“ je na slovesnosti v središču Ljubljane, preden je položil prvi spotikavec, pozval predsednik RS Borut Pahor.

Če je mogoče zaradi drugačnosti izključiti enega, obstaja nevarnost, da bomo na koncu izključeni vsi, je nadaljeval Pahor, ki upa, da se grozote 20. stoletja nikoli ne bodo ponovile. Vsak, tudi on sam, ima v sebi nek alarm. Če je nekdo iz najrazličnejših razlogov predmet sovraštva in če nismo do tega ravnodušni, se bo ta alarm sprožil. Upam, da ga ne bomo preslišali, je poudaril.

Med grozotami 20. stoletja, ki jih je imel v mislih Pahor, je bilo nacistično preganjanje drugačnih, tudi ljubljanskih judovskih meščanov, ki so bili v holokavstu iztrgani iz svojih domov in prepeljani v koncentracijska taborišča po Evropi. Na njihove usode opominja vseevropski projekt Stolpersteine (Spotikavci), ki ga je leta 1992 začel nemški umetnik Gunter Demnig. Ta je skupaj s predsednikom Pahorjem in predsednikom DZ Matejem Toninom na Cankarjevem nabrežju 1 postavil prva dva spotikavca, ki jih bodo po Ljubljani pred stavbami z zadnjim naslovom preganjanih judovskih Ljubljančanov, postavili še v naslednjih dveh letih v organizaciji Judovskega kulturnega centra (JKC) in v sodelovanju s Sinagogo Maribor, Mini teatrom in Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Ljubljana je drugo slovensko mesto, vključeno v projekt, saj so prve tlakovce spomina na pločnik pred stavbami leta 2012 postavili v Mariboru. V Ljubljani so v ponedeljek skupno postavili 23 teh kamnitih kock, velikih deset krat deset centimetrov z medeninasto ploščico, na kateri so vklesani osebni podatki žrtve nacizma. Tukaj je prebival oz. Tukaj je prebivala se začne zapis.

Slika: Tlakovci spomina zdaj tudi v Ljubljani. Foto: sta.si

Kot je pojasnila antropologinja Irena Šumi, sta kamniti kocki na Cankarjevem nabrežju postavljeni v spomin Olge Adler in Oskarja Željka Adlerja. Adlerjevi so bili po njenih navedbah begunci iz fašistične Hrvaške. Po letih preganjanja so bili umorjeni v Auschwitzu leta 1944.

S postavitvijo spominskega obeležja so nadaljevali na Resljevi ulici 8, kjer je Demnig spotikavce položil skupaj s preživelim članom družine Zajc/Steinberg Tomažem Zajcem. Spotikavci so bili tekom dne nameščeni še na pločnikih na Levstikovi ulici 15, Štefanovi ulici 8, Beethovnovi ulici 14, Valvasorjevi ulici 3, Lepodvorski ulici 26 in nazadnje na Križevniški ulici 7. V prostorih JKC je sledilo odprtje inštalacije Vadima Fiškina in Mirana Moharja, posvečene 587 slovenskim žrtvam holokavsta, ter razstave portretov Vuka Čosića.

Akcijo Spotikavci v Ljubljani med drugim podpira Mestna občina Ljubljana. Na slovesnosti, ki so se je udeležili tudi predstavniki različnih judovskih skupnosti, je ljubljanski podžupan Janez Koželj izrazil prepričanje, da bo projekt spotikavcev močno vplival na etnično in kulturno zavest skupnosti, ki se bo „gradila vsakokrat, ko bodo ljudje na tlakovce slučajno naleteli na vsakodnevnih poteh in se spotaknili ob njihovo pretresljivo sporočilo“.

- **V prihodnje še učinkovitejše delovanje. ORF, Celovec, 07.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2928775/>

Društvo Peršman je z uspešnim delom krepko zvišalo število obiskovalcev muzeja v Podpeci pri Železni Kapli. Na občnem zboru so sprejeli strukturne ukrepe, ki bodo v prihodnje omogočali še učinkovitejše muzejsko in spominsko delo. Za predsednika so izvolili Andreja Moharja.

Ozaveščanje o zločinih nacizma, o odporu

Uspešne so bile delavnice z dijaki in dijakinjami višje stopnje koroških gimnazij ter poklicno-izobraževalnih šol, o čemer pričajo številke obiskovalcev in obiskovalk muzeja pri Peršmanu. V Društvu - Verein Peršman pa si prizadevajo, da bi ponudbo za šole še razširili. Sicer je tudi profesionalizacija upravljanja z muzejem ena tema v društvu, druga je razširitev delovanja na prostor Alpe-Jadran.

Slika: Andrej Mohar Foto: Foto: ORF

Za še učinkovitejše ozaveščanje o odporu proti nacifašizmu na vseh področjih pa so na sobotnem občnem zboru Društva Peršman zastavili smernice z reformnimi ukrepi v društvu samem. V preteklih mesecih je društvo interimistično vodil Andrej Mohar, zdaj je bil uradno izvoljen za predsednika.

V odboru so še Helena Verdel (podpredsednica), Mirko Messner (tajnik), Marica Primik (blagajničarka), Peter Gstettner, Mirjam Zwitter-Šlemic in Teodor Domej.

- **Zaključek 750-letnice s praznovanjem. ORF, Celovec, 08.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2928914/>

V temeljitnem premišljevanju je minilo skoraj leto, v soboto, 11. avgusta, bo na sporedu še zaključna proslava, namenjena počastitvi 750. obletnice razglasitve trga Železna Kapla. Koliko je lokacij, razstav in stojišč ob jubileju, je razvidno iz navedb na eni celi strani formata A4, skupaj s preglednim načrtom hiš na glavnem trgu.

Stojišča gostilničarjev, modna revija, tržnica...

Levo od glavnega trga bodo stojišča skupnosti gostilničarjev, v farni dvorani s številklo III bo popoldne ob 15.30 in zvečer ob 18.30 modna revija Jožeta Ošine z naslovom „Sanje“. Na trgu pred farno cerkvijo bo sobotna tržnica. Seznam ni popoln, le tisti kraji so omenjeni, ki jih je mogoče priklicati v spomin tudi brez vaške karte ali zemljevida.

...razstave, kulturni spored, odlikovanja, glasba

Sicer so pa s črkami označene lokacije Galerija Vprega, Forum Zarja, okrajno sodišče, Srienčeva hiša z občinskim modelom in razvojnim konceptom, župnijski trg in Geopark center. Za predstavitev kulturnih društev grap in vasi velja vodilo „Mi smo Železna Kapla“. Tudi odlikovanje zaslužnih občank in občanov je načrtovano. In tako bi lahko nadaljevali s podrobnostmi.

Slika: Franc Jožef Smrtnik. Foto: ORF

„Skupno v bodočnost“

Glede na geslo „Skupno v bodočnost“, zasnovano ob predstavitvi dogajanja v luči 750-letnice razglasitve trga Železna Kapla je župan Franc Jožef Smrtnik (Kapelška lista) vprašanje o dodani vrednosti razložil z zaznavno večjo ustvarjalnostjo. Nazadnje pa izjemne razmere, tokrat zaradi jubileja, povezuje z željo, da bi mladi prepoznali, kakšno visoko kakovost življenja nudi trška občina Železna Kapla - Bela in je vredno razmisliti o vrnitvi oziroma ponovni naselitvi.

Smrtnik: „Visoka kakovost življenja“

Povezovalca s koreninami v Železni Kapli

Monika Novak-Sabotnik s koreninami v Železni Kapli in Helmut Lechthaler, ki danes živi v labotskem Šentandražu, bosta povezovala spored, ko bo dala Železna Kapla krono jubileju ob razglasitvi za trg pred 750 leti. Mati Helmuta Lechthalerja je bila zaposlena pri judovski družini Scharfberg, kateri so nacisti po prevzemu oblasti, 12. marca leta 1938, trgovino arizirali in trgovca s petletnim sinom nasilno pregnali. Koordinator celotnega projekta je Zdravko Haderlap.

- **Začeli bodo z gradnjo druge cevi. ORF, Celovec, 09.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2929159/>

10. september bo dan veselja za več 10.000 turistov, ki so vsako poletje ujeti v več kilometrov dolge zastoje pred predorom Karavanke. Ta dan se začne gradnja druge cevi skozi skoraj osem kilometrov dolgi predor, ki naj bi jo dokončali do leta 2024.

Družba za upravljanje avtocest ASFINAG bo v projekt vložila skupno 168 milijonov evrov, nalog za gradnjo je prejelo gradbeno podjetje Swietelsky. Predor Karavanke je dolg 7.900 metrov, zgradili so ga med letoma 1986 in 1991. Trenutno se vozi skozi predor dnevno do 32.000 vozil, med letom povprečno 10.000 vozil na dan.

- **Dnevi alpsko-jadranske kuhinje. ORF, Celovec, 09.08.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2929268/>

Celovec vabi konec septembra na 1. dneve alpsko-jadranske kuhinje. Poleg uživanja dobre hrane gre tudi za doživljanje življenjskega utripa v prostoru, kjer se prepletajo in spajajo tri kulture, ter za ozaveščanje, kaj nudi regija in kako se definira, pravi založnik Lojze Wieser.

Tematski kulinarčni prazniki vse bolj privlačni

Na Koroškem skorajda ni več živila ali kmečkih pridelkov, ki še niso v središču raznih občinskih ali krajevnih praznikov. Naj bodo to špeh, sir ali polenta na Zili, pohača v Borovljah, fižol v Šmarjeti, vino v Žitari vasi, salama v Globasnici, ajda na Suhi ali krompir, ki so ga izbrali Šmihelčani, ko so lani prvič organizirali repicafest. Tematski prazniki s tipično in prepoznavno regionalno kulinariko so vse bolj privlačni in priljubljeni.

Tudi v Celovcu bodo konec septembra letos stavili na kulinariko, ko bodo v središču jedi iz alpsko-jadranskega prostora. Prireditelj prvih dnevov alpsko-jadranske kuhinje, ki bodo na sporedu od 24. do 30. septembra, je celovška turistična zveza. **Ribe, vina, meso, olja...**

Vrhunski kuharji iz Koroške, Italije in Slovenije bodo teden dni v raznih lokalih pripravljali jedi, ki so tipične za regijo. Tudi na stojnicah na starem trgu in na arkadnih dvoriščih obnovljenih renesančnih poslopij bodo obiskovalci lahko spoznali okus alpsko-jadranskega prostora. Pokusili bodo lahko ribe iz večkrat odlikovane ribogojnice Fonda, izbrani proizvajalci bodo postregli kakovostna vina, olja, mesne izdelke in še mnogo drugih specialitet.

Pri dnevih alpsko-jadranske kuhinje pa ne gre le za uživanje dobre hrane. Gre tudi za ozaveščanje, kaj nudi regija, kako se definira, in za doživljanje življenjskega utripa v prostoru, kjer se prepletajo in spajajo tri kulture. Celovec naj bi se tudi dolgoročno uveljavil kot gurmanski tempelj in kulinarčna prestolnica.

Slika: Lojze Wieser. Foto: ORF

„S kulinariko krepi povezovanje“

Spiritus rector prvih dnevov alpsko-jadranske kuhinje je založnik in avtor televizijske dokumentacije „Okusi Evrope“ Lojze Wieser.

Primorski dnevnik, Trst

- Dvojno državljanstvo za Južne Tirolce ustvarja napetosti med Rimom in Dunajem: Italija – ostro stališče zunanjega ministrstva. Primorski dnevnik, 4.8.2018, št. 182, str. 3
- Marjan Kemperle. Sodba iz leta 1931: skok v srenjsko preteklost : Dolina - zahteva po reviziji procesa fašističnih oblasti. Primorski dnevnik. - št. 182 (4. avg. 2018), str. 6
- Matej Caharija. Z Dolino pet dvojezičnih občin, izostal je Zgonik : Rim - uradni podatki statističnega zavoda Istat . Primorski dnevnik, št. 181 (3. avg. 2018), str. 3
- Namen pobude Minority SafePack je uravnoteženje zaščite manjšin v Evropi : predsednik manjšinske zveze FUEN Lorant Vincze ob potrditvi veljavnosti zbranih podpisov. Primorski dnevnik, št. 183 (5. avg. 2018), str. 11
- Domorodni jezik te reo maori doživlja preporod : novozelandska vlada ga želi vključiti v šolski program V: Primorski dnevnik, št. 183 (5. avg. 2018), str. 11
- Barbara Vančič Kutin. Po sledih krivopet v Benečiji in Zgornjem Posočju : pogovor z raziskovalko dr. Barbaro Ivančič Kutin / Barbara Fužir. Primorski dnevnik, št. 183 (5. avg. 2018), str. 18
- Tatjana, Rojc. "Za predstavništvo je bistveno, kaj dela" : Rim - stališče senatorke Tatjane Rojc o polemiki v manjšini / Sandor Tence. Primorski dnevnik, št. 185 (8. avg. 2018), str. 3
- Marjan Kemperle. Ko so v Dolini pasli živino "Za Zegnom na solnikih ..." : Dolina - sodba iz leta 1931 o sporu med srenjo in (fašistično) občino. Primorski dnevnik, št. 185 (8. avg. 2018), str. 7

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Zgodovina, kultura in šport. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 9. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 32, str. 2**

Varaški zgodovinski dnevi »Varašska proba, ka bi cejlo leto nika takšnoga ponüjo svojim lidam pa turistom tö, ka bi lidgé bili zadovolni. Tisti tö, steri so tü doma, pa tisti tö, steri pridejo k nam,« je pravo na uradni otvoritvi letošnji Zgodovinski dnevov varaški župan Gábor Huszár, steri se je sam tö notranaravno za vogrskoga viteza pa tak mašero na čeli povorke prejšnji petek.

Pa rejsan, Varaš je na konci junija zvau lidi na programe Festivala zaljubljenih, na konci julija pa začetki avgustuša na Zgodovinske dneve, stere so že 16-ič organizirali. Zgodovinski dnevi nas vsakšo leto spominajo na najbolje krvave dneve varaške (pa porabske) zgodovine, na monoštrsko bitko, v sterij naj bi bilau pobiti kauli dvajsti gezero sodakov. V dolini reke Rabe od Slovenske vesi do Dolenjoga Senika je 1. avgustuša 1664. leta potekala prava morija med Törki pa krščanjškimi sodaki. Istina, ka so krščanjški sodacke pod vodstvom Montecuccolina dojbili Törke, stere je vodo veliki vezir Ahmed Körpülü, dapa te so podpisali mirovno pogodbo pri Vasvári, sterij pravijo, ka je bila za sramoto, vej pa dunajski dvor je püsto, ka so Törki ostali na tom falati Evrope, zatok so pa te naše vesnice tö dosti trpale.

V varaškom parki kauli baročne cerkve so v tej dnevaj lepau v miri stali šatorj krščanjški sodakov (družstvo je prišlo iz Sombotelaj) pa Törkov (družstvo iz varaša Tata), steri so se zdaj padašivali tö. Kauli njini šatorov so najger lidgé leko oglednili, kakšno orožje (pükše, sable, štüke) so nücali tistoga časa, kakšen gvant so nosili. Od predsednika družstva vogrski sodakov smo zvedli, ka če eden sodak nasé deje oklep (páncél), te nosi od 20 do 30 kil žmečave. V törskom tabori smo leko poglednili, kak se pripravla prava turška kava, stero smo koštavali tö.

V soboto večer, gda je že kmica gratala, sta se dva tabora »spopadla spopadla«, vej so pa nutpokazali en tau varaške bitke. Zvün toga je bilau eške dosti dopolnilni programov: razstava z naslovom »Boji in obrazi«, razstava o varaških obrtnikih in razni koncerti.

Največ lidi se je menda vküpnajšlo v soboto zadvečerek, gda so organizirali monoštrski tek v spomin na monoštrsko bitko. Letelo je vseküper par stau lidi, 180 nji je pa bilau takšni, steri so se podali na 9,5 km dugo paut od varaške baročne cerkve o spominskoga križa v Modincaj na Schösslbergi. V peklenski vročini je najbolje brž leto (30 minut 51 sekund) Varašanec Zsolt Koszár, ranč tak kak zdaj že par lejt. Zgodovinski dnevi so držali od srejde do nedele, dosti lidi tak misli, ka bi menje leko bilau več.

Če bi vse programe »zgostili« na dva ali tri dneve (pa zavolo vročine na večerne vöre), bi gvüšno več lidi pritegnili.

- **Športne igre v Števanovcih. Agica Holec, predsednica. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 9. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 32, str. 7**

V soboto, 21. julija 2018, je Slovenska narodnostna samouprava Števanovci organizirala športno srečanje. Tekme in igre so se odvijale na igrišču DOŠ Števanovci in na prostoru pred cerkvijo ter župniščem. Devet skupin se je prijaviło na t. i. Olimpijado, osem skupin pa za nogomet. Skupine so bile iz Andovcev, Monoštra, z Dolnjega Senika, iz Židove in Števanovcev. Nadele so si zabavna imena: npr. »Samo za pivo smo prišli«, »Veseli pivski nogomet«, »Muhasti« itd. Začetek zbiranja sodelujočih skupin je bil ob 12. uri. Z žrebom smo določili, katere skupine začnejo nogomet in katere spretnostne igre. Na šolskem igrišču so potekale nogometne tekme. Pred cerkvijo so bile postaje spretnostnih iger. Na vsaki postaji so morali tekmovalci reševati različne, toda zanimive naloge. To so bile: izbiranje plodov, vodenje obroča, prevažanje slamnatih bal, metanje gumijastih škornjev, nošenje vode, hoja na smučeh po travniku, metanje „žab“ v košaro. Imeli smo tudi napihljiva igrala, ki so razveseljevala obiskovalce. Tako otroci kot odrasli so lahko preizkušali preprosta lesena igrala in ugotavljali, kako se da z njimi igrati.

To popoldne je bilo zelo aktivno. Zbralo se je približno 100 ljudi, ki so jim dajali moč tudi sladoled, pogače in z mastjo namazan kruh. Skupine, ki so dosegle prvo, drugo ali tretje mesto, so dobile diplome in pokale, ostale pa diplome in skromna darila.

Zelo uspešno in razgibano popoldne smo preživeli skupaj. Hvala vsem, ki ste se udeležili programa in seveda tudi tistim, ki ste ga pomagali izvesti.

- **Festival rock glasbe v Monoštru. LRH. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 9. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 32, str. 12**

Letos so v monoštrskem kampu drugič organizirali srečanje domačih rock ansamblov. Vodja ansambla gostitelja (MÉDINCSÁJNÁ) Gábor Bartakovič nam je povedal, da ju je skupaj z glavnim organizatorjem dogodka Pétróm Pukhelyem vodil cilj zagotoviti domačim glasbenim skupinam priložnost za predstavitev.

Glasbeni festival se je začel z nastopom ansambla Húrfúzió.

- **Razvoj Várkerta v Monoštru. LRH. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 9. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 32, str. 12**

Na interaktivnem sprehodu je mestni urbanist Gábor Kiss predstavil razvojne načrte t. i. Várkerta, to je parka okrog baročne cerkve in samostana. Kot je povedal, bo park čez tri leta služil aktivnemu počitku domačinov in tudi turistov, saj bo to park s svežo favno in floro.

Delo, Ljubljana

- **Na Kosovu kljub napetostim za zdaj mirno. STA. Delo, Ljubljana, 04. avgust 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/na-kosovu-kljub-napetostim-za-zdaj-mirno-78501.html>

Do novih napetosti je prišlo ob izteku roka, do katerega bi morale oblasti v Prištini v skladu s sporazumom o normalizaciji odnosov z Beogradom pripraviti osnutek statuta Skupnosti srbskih občin, ki bi zagotovil avtonomijo srbski manjšini.

Po več špekulacijah o možnosti izbruha nasilja na večinsko srbskem severnem delu Kosova, ki so v zadnjih dneh povečale skrbi med tamkajšnjimi Srbi, je na Kosovu danes mirno. Pozornost vzbujajo le navzočnost vojakov sil Kfor ob cestah, ki vodijo k jezeru Gazivode nedaleč od kraja Zubin Potok zahodno od Mitrovice.

Srbska tiskovna agencija Tanjug poroča, da so v Kforju zagotovili, da gre za redno vojaško vajo. Več vozil z okoli 20 pripadniki sil je stalo ob cestah, tako da niso preprečevali dostopa do tega umetnega jezera niti do tamkajšnje hidroelektrarne.

Popoldne je agencija poročala le še o dveh vozilih in nekaj vojaki. Te dni je bilo jezero, ki leži na meji s Srbijo, v središču

špekulacij, da bi prav tam lahko prišlo do nasilja. Vprašanje uporabe jezera in tamkajšnje hidroelektrarne, ki je v lasti srbskega elektropodjetja, je eno od vprašanj v okviru dialoga med Beogradom in Prištino.

Vodja urada srbske vlade za Kosovo **Marko Đurić** je po današnji seji srbskega sveta za nacionalno varnost, ki so ga sklicali zaradi razmer na Kosovu, zagotovil, da Srbi ne bodo izvajali nobenih dejanj, ki bi albanskim oblastem na Kosovu ali mednarodni skupnosti dali izgovor za ukrepanje proti Srbom. Dogovorili so se tudi o več ukrepih. Sejo so sklicali po tem, ko so se v prištinskih medijih pojavljale informacije, da bodo Srbi na severu Kosova danes razglasili avtonomijo, beograjski mediji pa so poročali, da bodo kosovski Albanci skušali zavzeti Hidroelektrarno Gazivode.

Srbski predsednik **Aleksandar Vučić** je po seji dejal, da so politični nasprotniki, posamezni pripadniki srbske pravoslavne cerkve in tuji centri moči v minulih dneh obtoževali oblasti v Srbiji, da se z oblastmi v Prištini dogovarjajo o incidentih. Na seji sveta za nacionalno varnost so po njegovih besedah sprejeli več pomembnih ukrepov in predlogov za vlado in varnostne sile za »okrepitev naše bojne pripravljenosti in da bi bili pripravljeni na vse izzive v prihodnosti«.

V petek je na Srbe na Kosovu naslovil odprto pismo, v katerem jih je pozval k miru in naj ne nasedajo morebitnim provokacijam. Ob tem jim je zagotovil, da dokler je on predsednik, »ne bo dovolil organiziranega nasilja nad Srbi in njihovimi svetinjami« ter da ne bo »nove Nevhte« niti pregona Srbov. Slednje je ponovil tudi danes.

K umirjenosti in naj se vzdrži provokacij pa je danes rojake pozval kosovski predsednik **Hashim Thaci**, ki je dejal, da je Kosovo zavezano popolni normalizaciji odnosov s Srbijo.

Do novih napetosti je prišlo ob današnjem izteku roka, do katerega bi morale oblasti v Prištini v skladu s sporazumom o normalizaciji odnosov z Beogradom pripraviti osnutek statuta Skupnosti srbskih občin, ki bi zagotovil avtonomijo srbski manjšini. Prištinski mediji so poročali, da naj bi kosovska vlada osnutek danes poslala EU, ki posreduje v dialogu.

Thaci je v današnji izjavi za javnost še zagotovil, da se posvečajo končanju osnutka statuta v skladu s sporazumi z Beogradom in odločitvijo kosovskega ustavnega sodišča.

Evropska unija je v petek izpostavila, da se je treba na Kosovu izogniti napetostim, ki bi ogrozile skupen cilj - normalizacijo odnosov med Prištino in Beogradom in dosego pravno obvezujočega sporazuma. EU je Prištini po večkratnih zamudah pri uresničevanju sporazuma o normalizaciji odnosov aprila letos določila, da mora do 4. avgusta pripraviti osnutek statuta. Skupnost srbskih občin je mednarodno priznana oblika avtonomije kosovskih Srbov, za katero sta se Priština in Beograd dogovorila že leta 2013.

- **Drobni kamni, zato pa nujni priklona. Saša Bojc. Delo, Ljubljana, 06. avgust 2018**

<https://www.delo.si/kultura/razno/drobni-kamni-zato-pa-nujni-priklona-78393.html>

Spotikavci: Prvih 12 spominskih tlakovcev iz projekta nemškega umetnika Gunterja Demniga v Sloveniji so položili pred šestimi leti v Mariboru, 23 jih bodo danes v Ljubljani

Potem ko so Ljubljano preplavile umetniške podobe 23 ljubljanskih meščanov judovskega rodu in njihovih svojcev, žrtev holokavsta, jim bodo danes pred njihovim zadnjim naslovom v Ljubljani položili še tlakovce spomina. Prvi tako imenovani spotikavec sta dopoldne na Cankarjevem nabrežju 1 položila avtor zamisli, nemški umetnik Gunter Demnig, in predsednik države Borut Pahor, celodnevna slovesnost pa se bo končala ob 18. uri na Križevniški ulici s položitvijo kamna Otonu Baumgartnu, enemu od štirih članov istoimenske družine.

Petintrideset slovenskih spotikavcev tvori množico, večjo od 60.000, ki jih je nemški umetnik Gunter Demnig v več kot pol stoletja vgradil v tlak mest v 22 državah po Evropi. S tem so Spotikavci (Stolperstein) postali največje razpršeno spominsko obeležje žrtvam nacističnega preganjanja: Judom, Romom, homoseksualcem in invalidom. Prvega je vgradil leta 1992 v Kölnu, natančno 50 let po tem, ko je vodja SS in najodgovornejši za holokavst Heinrich Himmler odredil deportacijo Sintov in Romov v koncentracijska taborišča, namešča pa jih v tlak pred stavbami, kjer so žrtve nazadnje živele.

»Toda ugotoviti naslov, kaj šele vse druge podrobnosti o deportiranih, ki so večinoma umrli v taboriščih, je vse prej kot lahka naloga,« pojasnjuje zgodovinar Boris Hajdinjak iz Centra judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor, eden od zaslužnih, da so ta spominska obeležja postavili v Sloveniji. Vse se je začelo po zanimivem naključju, ko je bil še profesor na mariborski Prvi gimnaziji. »V istem tednu leta 2011 sta nekdanja dijaka, ki sta poznala projekt Stolperstein, prišla k meni, ali bi bilo kaj takšnega mogoče tudi pri nas. Nekdanji dijak, zgodovinar, ki je pripravljaval razstavo o mariborskih žrtvah holokavsta v Mariborski knjižnici, je predlagal, da postavimo trajnejši spomin žrtvam, kot je priložnostna razstava. S podobnim predlogom se je oglasila še nekdanja dijakinja, ki se je s projektom seznanila med študijem v Olomoucu in tako smo s skupnimi močmi Prve gimnazije Maribor, Sinagoge Maribor in ZRC SAZU leto zatem postavili stolpersteine za mariborski judovski družini Kohnstein in Singer,« je povedal.

Preverjeni podatki, o podrobnostih le ugibanja

Hajdinjak je tudi zaslužen, da več vemo o žrtvah. »Za podatki sem brskal na mnogih koncih, zelo v pomoč so mi bili digitalizirani dokumenti na spletu. V severni Italiji imajo zelo urejene arhive, kar zadeva žrtve holokavsta. Od tod so jih po kapitulaciji Italije deportirali okoli deset tisoč in med njimi so bili tudi ljubljanski Judje. Tako sem lahko ugotovil, na katere vlake oziroma taborišča so jih transportirali. Niti v Auschwitzu nacistom ni uspelo uničiti prav vsega arhiva, saj je bil preobsežen. Tam sem odkril celo takšne podrobnosti, kot je, v kateri baraki je bila študentka Filozofske fakultete Vera Moskovič, na katero bo spominjal stolperstein na Levstikovi 15. Je pa marsikaj tudi v ljubljanskih arhivih. Skratka, za vsakim podatkom o žrtvah je preverjeno dejstvo,« poudarja.

Kaj so ti ljudje čutili in kakšno so bilo njihovo življenje, pa si lahko samo približno predstavljamo. Ob tem navede drobec o dijaku Juliju Moskoviču, ki je bil pri 18 letih preganjan v Papozze ter 30. novembra 1943 aretiran in odpeljan v Rovigo ter je nato po deportaciji v več taborišč umrl leta 1944 v Flossenbürgu na Bavarskem. »Njegovo ime sem našel na programskem listu koncerta poleti 1941, kar je bil, glede na to, da je igral precej okorno glasbilo violončelo, najbrž njegov zadnji nastop v javnosti,« razlaga o najverjetnejšem scenariju, ki zadeva glasbeno življenje tega mladeniča. Podobno si je mogoče zamisliti trud, ki sta ga morala v šolanje vložiti brat in sestra Peter in Eva Kapper – umrla sta leta 1944 v Auschwitzu pri 11 oziroma

devetih letih. »Čeprav sta bila rojena v Ljubljani, so se doma verjetno pogovarjali nemško, a ker sta hodila v vrtec na predhodnico današnje Gimnazije Ledina, sta gotovo govorila tudi slovensko. Po konfinaciji v severno Italijo 1942 so ju poučevali starši, s pomočjo krajevne učiteljice sta se naučila tudi italijansko in tako na judovski šoli leta 1943 v Padovi opravila izpite za tekoče razrede v italijanščini,« našteva sogovornik. Nanju bosta spominjala stolpersteina na Beethovnovi 14.

Med 23 nekdajnimi meščani Ljubljane, katerih osnovne podatke poslej nosijo spotikavci, so tudi trije Slovenci, ki so bili poročeni z Judinjami. Čeprav je bila v okupirani Evropi olajševalna okoliščina, če je bil en zakonec nejudovskega rodu in jih zato niso deportirali, pa se je zakonskemu paru Pogačnik z Valvasorjeve 3 zgodilo ravno nasprotno. Slovenec Jakob Pogačnik je bil tako kot njegova žena, Judinja Erna, rojena Goldstein, leta 1944 aretiran, umorjena pa sta bila on v Dachauu, ona v Ravensbrücku. »Pogačnik in Goldstein sta bila zelo tipična slovenski in judovski priimek, poročila sta se, ko je imela Erna 42 let, on, do tedaj samski mož, pa 55, toda poroka nje ni rešila, temveč je pogubila oba. To daje slutiti, da sta bila ljubljanski gestapo, ki je te aretacije ukazal, ali domobranska policija, ki jih je izvedla, še krutejša kot drugje po Evropi,« ugiba sogovornik, ki si želi najti tudi odgovor na to vprašanje.

Ohranjene fotografije le desetih žrtev

Najtežje je bilo priti do fotografij, ki bi s podobo podprle ime resničnega človeka, s tem dejstvom pa se je od blizu srečal predvsem multimedijски umetnik Vuk Ćosić, avtor serije rekonstruiranih portretov izbrisanih ljubljanskih judovskih someščanov Undeleted, ki jih je srečati na ljubljanskih ulicah. Danes jih bodo poleg inštalacije, posvečene 587 slovenskim žrtvam holokavsta, umetnikov Vadima Fiškina in Mirana Moharja razstavili še v Judovskem kulturnem centru Ljubljana. Ćosić spotikavce razume kot nekaj, o čemer ne bi želeli nič vedeti, ker pa je tudi sam judovskega rodu, je k projektu pristopil bolj osebno. »Obraze ljudi s podobno grozljivimi usodami sem iskal in našel tudi v letnih poročilih realne gimnazije, kar so bili zame mnogo bolj čustveni sprožilci razmišljanja, kot pa, denimo, oglasi za Moskovičeve izdelke in storitve,« je povedal. (Podjetje bratov Moskovič se je ukvarjalo z veleprodajo usnja in različnih izdelkov, predvsem za strojenje kož, in je štel med največje trgovske družbe v Dravski banovini, op. p.)

Trinajst rekonstruiranih obrazov

Fotografije so se ohranile samo pri desetih, preostalih trinajst je moral rekonstruirati. V slikovni iskalnik je vpisal ime in priimek osebe, kar je navrglo nekaj sto različnih obrazov, po neki vizualni podobi oseb iz tega časa in prebiranju biografij žrtev pa je za vsako izbral od tri do pet obrazov popolnih tujcev. Z Markom Plahuto sta nato iz njih izračunala nekakšno povprečno podobo in jo prevedla v Ćosićevo prepoznavno računalniško tehniko s kodo ASCII. »Ker gre za Jude, so uporabljene hebrejske črke, njihova imena in prizorišče smrti pa so zaznamovani z rumenim trakcem. To ni le prepoznavna označba iz vojne (od leta 1941 so morali Judje nositi obvezne rumene Davidove zvezde, op. p.), ampak je tudi v računalništvu prepoznaven poudarek. Ko prebereš ime, priimek, taborišče kot prizorišče smrti, te naravnost zadane, z ogledom vseh preskočiš v geografijo holokavsta, kot se je izrazil prijatelj, stari Ljubljančan. Te podobe idealno učinkujejo prav na mestnem plakatu, saj je mesto po mojem videnju kot disketa, kot USB-ključ, ki hrani spomin. In tudi z imenom Undeleted sem želel poudariti, da nas svet uči, da ni nobene varovalke, ki bi preprečila ponovitev zgodovine,« opominja sogovornik.

Projekt je plod sodelovanja med Judovskim kulturnim centrom Ljubljana, Sinagogo Maribor, ZRC SAZU in Mestno občino Ljubljana. In zakaj imamo v Ljubljani spotikavce, v Mariboru pa tlakovce spomina? »Očitno je tudi to malo po slovensko; poenoteni nismo niti v poimenovanju Judov oziroma Židov. Center Judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor, denimo, ima naslov na Židovski ulici 4,« je opomnil. A navsezadnje je poimenovanje nepomembno, pomembno je sporočilo. Prav zaradi njih se na nekaterih mariborskih šolah poslej ob 27. januarju spomnijo žrtev – z imeni in priimki. In to si Hajdinjak želi tudi za ljubljanske šole.

- **Viktoria iz Vicenze: "Sem od Italija. Nona je slovenska." Blaž Močnik. Delo, Ljubljana, 06. avgust 2018**

<https://www.delo.si/novice/slovenija/viktoria-iz-vicenze-sem-od-italija-nona-je-slovenska-77963.html>

Tabor slovenskih otrok po svetu: 38 mladih udeležencev nad Beneško Slovenijo krepi ljubezen do Slovenije in slovenskega jezika

Različne izvorne koreninice, a med njimi je vsaj ena slovenska. In te koreninice dajejo življenje pisani družini, ki se je te dni zbrala na 22. Taboru slovenskih otrok po svetu v Livških Ravnah. Tam nad Beneško Slovenijo krepijo ljubezen do Slovenije in slovenskega jezika z učenjem in igro. Eni se s slovanskim jezikom lovijo, drugi bodo lahko slavisti.

Nekaterim kakopak ne gre zameriti, da so precej izbuljeno gledali v projekcijo, na kateri jim je vodja projekta Luka Klopčič iz Svetovnega slovenskega kongresa poskušal približati pesem Soči Simona Gregorčiča, ko smo jih zmotili v zgodnjem popoldnevu. Kako le ne bi. Ne gre namreč zgolj za različno izhodiščno znanje slovenskega jezika, temveč tudi za precej različne starostne skupine. V domu ČŠOD Kavka se je namreč zbralo 38 otrok med osmim in 16. letom starosti. Brezkitični lirični poklon reki duhovnika z Vrsnega je pač lahko še prevelik zalogaj za del mladine, ki je vseeno znala prisluhniti razlagi. In različnim interpretacijam, ki lahko umetnike navdahne na različne načine. Za izvedbo Okteta Simon Gregorčič so mladci namenili aplavz, potem pa spet nekoliko izbulili oči, ko so jim predvajali tudi različico murskosoboške death metalske skupine Srd.

Ponosna Slovenka

»O Gregorčiču si nisem veliko zapomnila. Težka pesem,« je sramežljivo priznala 12-letna Viktorija iz Vicenze: »Sem od Italija. Nona je slovenska. Na tabor pridem vsako leto. Rafting mi je najbolj všeč. Tukaj mi je tudi všeč, da ni tko ful ropotaja. Tukaj lahko delaš kakor ti hočeš. Gledava film po slovensko, al pa piševa, al pa se govoriva.« Ne glede na znanje slovenščine nihče od otrok ni zbežal pred diktafonom.

Pouk sicer poteka v treh nivojskih skupinah glede na predznanje, ki se ga lahko skozi leta očitno izpili do klene slovenščine, kot je to v primeru Nataše Miklavčič. Glede na priimek bi njen izvor iskali v posoških krajih, a prihaja iz Tuzle, od koder se je

po končani srednji šoli preselila v Slovenijo zaradi študija. Na taboru zdaj dela že šest let kot animatorka. »Po prihodu v Slovenijo sem začela spoznavati slovensko kulturo in odkrila slovenske korenine. Prastarša prihajata iz Trbovelj. Čeprav smo velika družina, sem edina, ki je prišla v Slovenijo in tukaj nameravam tudi ostati. Imam tudi državljanstvo in mislim, da sem kar ponosna Slovenka,« se je nasmihala.

Košarka je naj

Klasično piljenje slovenščine v učilnicah otrokom ne diši preveč sredi počitnic, je priznala. Zato se štirih sten izogibajo, če se le da. Tako spoznavajo tudi zgodovino in kulturo okolice z vodenimi izleti na Livek in v Drežnico, spoznali so se že z Gregorčičevo učno potjo. Z ustvarjalnimi delavnicami postavljajo zavetišča, posladkali pa se bodo tudi po izdelavi kobariških štrukljev. Brez obveznega raftanja po Soči in ohladitvi v Nadiži seveda ni šlo. Največ otrok običajno prihaja z najbližje Hrvaške in iz Italije. V zadnjih letih tudi iz Nemčije, Avstrije, Francije, pa tudi ZDA in Kanade. Največ je otrok slovenskih staršev, ki delajo v tujini, a izkoristijo šolske počitnice v Sloveniji. Seveda jih je precej iz mešanih zakonov in ti so praviloma dvojezični. Tokrat pa so medse sprejeli tudi dva hrvaška otroka, ki obiskujeta dvojezično šolo, a nimata slovenskih korenin. Starši učijo otroke slovensko po najboljših možnostih, tabor pa jim veliko pomaga. Nekateri želijo tudi še za kakšno leto podaljšati, čeprav so že dopolnili 16 let. Mi pa jih nato motiviramo, da naprej sodelujejo kot animatorji,« je povedala. Malce mlajše doseže tudi nekaj domotožja, prizna: »Praviloma gre za mlajše, ki pač pogrešajo svoje bližnje.« Izpostavila je, da je najbolj priljubljen šport na Kavki košarka: »Ja, vsi vedo, da so Slovenci evropski prvaki. Na igrišču je polno Dragičev. »Učenje jezikov je zanimivo,« je v slovenščini povedala 12-letna Elen, ki sicer prihaja iz švedskega Göteborga, nato pa nadaljevala v angleščini: »Prihajam vsako leto. Tukaj je vreme lepše, na Švedskem pa samo dežuje.« Trinajstletni Val, ki v Luksemburgu živi devet let, je imel na zalogi nekaj več slovenščine – po začetni tremi: »Moj oče je Slovenec, mama pa je Kitajca. Kitaj ... Kitajka! Doma govorimo francosko, z očetom slovensko, z mamo kitajsko. Ja, velikokrat, ko srečam ljudi, se čudijo, ko rečem, da govorim perfektno tri jezike. Sem kar ponosen, da imam take starše iz tako različnih držav. Slovenščina ni tako težka za učenje v primerjavi s francoščino. Ampak nekatere stvari so kar težke, kot je dvojina.« Dvojina je očitno kronična visoka prepreka tudi pri ostalih. »Slovenščina je lep jezik, le dvojina me malo muči,« pravi 14-letna Freya.

- **Hrvaška napoveduje globoko ohladitev odnosov s Srbijo. STA, G. Z. Delo, Ljubljana, 07. avgust 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/hrvaska-napoveduje-globoko-ohladitev-odnosov-s-srbijo-79676.html>

Hrvaška predsednica Kolinda Grabar-Kitarović ne bo odšla na obisk v Srbijo. Prav tako nekaj časa ni pričakovati niti srečanji višjih vladnih predstavnikov obeh držav.

Hrvaška predsednica **Kolinda Grabar-Kitarović** ne bo odšla na obisk v Srbijo, pričakovati je globoko ohladitev odnosov, danes piše hrvaški *Jutarnji list*, sklicujoč se na vire v državnem vrhu. Vzrok so nedavne primerjave [predsednika Srbije Aleksandra Vučića operacije Nevihta](#) s holokavstom. Te je danes obsodilo tudi hrvaško zunanje ministrstvo.

»Po zadnjem izpadu Aleksandra Vučića, ki je primerjal Hrvaško in Hitlerjevo Nemčijo, je tudi zgolj razmišljati o krepitvi odnosov med državama nemogoče,« je *Jutarnji list* navedel izjave visokega hrvaškega uradnika.

Ta je povedal, da bo za nedoločen čas sledila globoka ohladitev odnosov s Srbijo, kar pomeni, da hrvaška predsednica ne bo obiskala Srbije, čeprav ima Vučićevo vabilo. Prav tako nekaj časa ni pričakovati niti srečanji višjih vladnih predstavnikov obeh držav.

Vučić je v soboto, na predvečer hrvaškega dneva zmage in domovinske hvaležnosti, operacijo Nevihta primerjal s holokavstom. »Hitler je hotel svet brez Judov, Hrvaška, njena politika, pa je hotela Hrvaško brez Srbov, ker so, kot so dejali, ogrožali hrvaško nacionalno bit,« je dejal Vučić. Hrvaško Nevihto, s katero se je končala vojna na Hrvaškem, je Vučić označil za etnično čiščenje in zločin.

Po ocenah vira iz hrvaškega državnega vira, s katerim se je *Jutarnji list* pogovarjal v ponedeljek, je Vučić s svojimi izjavami populistično zaostрил razmere.

»Srbsko vodstvo je zelo razburila navzočnost Izraela in ZDA na praznovanju Nevihte, saj oblasti v Beogradu tamkajšnjo javnost že dolgo prepričujejo, da ima Srbija vse več zaveznikov. Nato pa nad Kninom vidijo izraelske pilote in vsem je jasno, da to ni res, temveč da je Hrvaška v mnogo boljšem položaju,« je povedal visoki uradnik.

Kot je še dejal, ima Vučić poleg tega še notranji problem, priznanje [Kosova](#), »in zato si srbsko javnost pridobiva s takšnimi nacionalističnimi izpadi«.

Na Vučićeve izjave se je danes odzvalo tudi hrvaško zunanje ministrstvo. »Primerjava z nacističnim režimom je zamenjana trditev, saj je prav režim srbskega predsednika **Slobodana Miloševića** ob pomoči JLA in dela hrvaških in bosansko-hercegovskih Srbov odgovoren za vrnitev etničnega čiščenja v Evropo po drugi svetovni vojni,« so opozorili na sedežu hrvaške diplomacije.

Po njihovem mnenju so Vučićeve izjave »zlomamerne in popolnoma neutemeljene«, Srbija pa da ima, tudi zaradi trditev, da sta Slovenija in Hrvaška izvršile nezakonito secesijo, pred seboj še dolgo pot pri spopadanju z lastno preteklostjo, povzema hrvaška tiskovna agencija *Hina*.

Jutarnji list piše, da je srbski zunanji minister **Ivica Dačić** v ponedeljek izrazil podporo Vučiću in pri tem dejal, da »se vojna na Hrvaškem ni začela tako, da je Srbija izvršila agresijo, temveč sta Slovenija in Hrvaška izvedli nezakonito secesijo, potem pa je sledil odgovor zvezne vlade, ki jo je vodil **Ante Marković**, torej Hrvat«.

Na Vučićeve izjave se je že v nedeljo odzval tudi hrvaški premier **Andrej Plenković**, ki je dejal, da so bile te pretirane. Poudaril je še, da je dobro znano, da je bila vojna na ozemlju Hrvaške, in ne Srbije, da je Miloševićev velikosrbski režim izvedel agresijo na Hrvaško in da je Nevihta končala okupacijo Hrvaške.

- **Delitev Kosova kot uvod v delitev BiH. Vili Einspieler. Delo, Ljubljana, 07. avgust 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/delitev-kosova-kot-uvod-v-delitev-bih-78831.html>

Ker Srbija ne bo dobila odpustkov, se je za delitev Kosova jasno izrekel tudi njen predsednik.

Možnost izbruha nasilja na severu Kosova, ideje o delitvi Kosova in BiH in risanje novih etničnih zemljevidov negativno vplivajo na stabilnost in mir v regiji. Olje na ogenj prilivata tudi Hrvaška in Srbija, ki se, kot kaže, nikoli ne bosta strinjali o preteklosti.

Beograd je doslej poskušal idejo o delitvi Kosova unovčiti v bruseljskih pogajanjih. Vlogo slabega policista je igral šef srbske diplomacije **Ivica Dačić**, ki se je brez dlake na jeziku zavzel za trajno razmejitev med Srbi in Albanci na Kosovu. Ker se je pokazalo, da Srbija ne bo dobila nobenih odpustkov, se je za delitev Kosova jasno izrekel tudi srbski predsednik.

Môra oblasti v Prištini

Aleksandar Vučić je poudaril, da se mora srbski narod pripraviti, da bo čez 40 let branil Vranje, če se ne bo razmejil z Albanci. Po njegovem je demografija najboljša albansko orožje. Za obrambo se pripravlja tudi kosovski premier. **Ramush Haradinaj** je prepričan, da ideja o delitvi Kosova ali izmenjavi ozemelj s Srbijo vodi v vojno.

Zgodba o delitvi Kosova je nevarna, ne glede na to, ali gre za Vučićev taktični maneuver ali ne. Grožnja z delitvijo je tudi eden ključnih vzrokov, da Priština zavlačuje z oblikovanjem skupnosti srbskih občin, za katero se je z Beogradom dogovorila že leta 2013.

Delitev Kosova na srbski sever in albanski jug, ki je vseskozi v igri, je môra Prištine. Kot vse kaže, Beograd pričakuje, da bi lahko s pomočjo ruskega predsednika Vladimirja Putina pridobil za idejo tudi nepredvidljivega ameriškega predsednika **Donald Trumpa**. Po navedbah prištinskih medijev sta Putin in Trump o tem govorila na vrhu v Helsinkih.

Ustvarjanje novih etnično kompaktnih ozemelj, ki so bila vzrok za smrt in trpljenje nedolžnih ljudi med balkanskimi vojnami v devetdesetih, predstavlja kontinuirano grožnjo regiji. Čeprav razmejitve in zamenjave ozemelj na severu Kosova in jugu Srbije nikoli ne bo, bo nenehna mednacionalna napetost spodbujala manjšine, da se izseljujejo iz etnično mešanih okolij.

Združitev ostankov velike Srbije

V BiH o novi razmejitvi ozemelj po etničnem principu ne sanja le predsednik Republike Srbske (RS). Po mnenju analitikov si **Milorad Dodik** prizadeva za zanikanjem najtežjih srbskih zločinov in genocida prebuditi predvojno identiteto bosanskih Srbov. Njegova hipotetična razlaga novega vojaškega konflikta v BiH za *Sputnik* o tem, kdo se bo vojskoval proti komu in kako bi jo kdo odnesel v tem spopadu, namreč živo spominja na razpravo nekdanjega političnega voditelja bosanskih Srbov in haaškega obsojenca **Radovana Karadžića** v skupščini BiH v devetdesetih.

Beograd bi z idejo o delitvi Kosova rad pridobil Trumpa.

Načrti o tretji hrvaški entiteti v BiH bodo vedno aktualni.

Zaradi nacionalistične politike lahko postanejo mirovni sporazumi iz 90. let nevzdržni.

Dodik je tudi izjavil, da bo Banjaluka terjala članstvo v ZN in drugih mednarodnih organizacijah, če bodo vanje vključili Kosovo. Kot je pojasnil, RS ne bo odstopila od resolucije, ki jo je sprejela skupščina v Banjaluki. V njej terja utrditev državnega statusa RS, če bo prišlo do novih mednarodnih stališč in prakse v priznavanju pravic do samoopredelitve. Sklenil je z besedami, da tujci argumentacije, ki jo uporabljajo za Kosovo, ne morejo izključiti, ko gre za BiH, in v tem pogledu bi morali pri rešitvi vprašanja odnosov med Beogradom in Prištino imeti v mislih tudi rešitev vprašanja statusa RS. Separatistična retorika v RS služi kot dodaten pritisk na bruseljska pogajanja, ustrahovanje EU in regije z novimi vojnami in obnovo ostankov velike Srbije pa je tudi v igri notranjepolitičnih potreb v RS. Dodik sredi predvolilne kampanje stavi na zaveznitvo, če že ne združitev, RS s Srbijo in z večinsko srbskimi območji, ki bi jih lahko nadziral Beograd. V ta končni okvir spadata tako sever Kosova kot močna srbska manjšina v Črni gori. V njegov prid je tudi dejstvo, da načrti o vzpostavitvi tretje hrvaške entitete v BiH očitno ne bodo nikoli prenehali biti aktualni.

Rezultati ameriškega vmešavanja

Tako kot tudi ne različni pogledi Zagreba in Beograda na polpreteklo zgodovino. Vučić je označil hrvaško operacijo Nevihta, ki je končala vojno na Hrvaškem, za etnično čiščenje in zločin, hrvaška predsednica **Kolinda Grabar-Kitarović** pa je podelila visoko državno odlikovanje generaloma **Anteju Gotovini** in **Mladenu Markaču**, ki sta bila na haaškem sodišču kot poveljnika operacije oproščena krivde. Res pa je bila izjava Vučića, da je Hitler hotel svet brez Judov, Hrvaška in njena politika pa Hrvaško brez Srbov, veliko pretiravanje, kot je dejal hrvaški premier **Andrej Plenković**.

Vučić ni izrekel niti besede o odgovornosti Srbov za zločine med vojno na Hrvaškem, ki jo je zakuhal velikosrbski režim pokojnega srbskega vožda Slobodana Miloševića, Grabar-Kitarovićeva pa je zamolčala hrvaške zločine med operacijo Nevihta in etnično čiščenje Srbov. Naj je bilo pregnanih četr milijona, kot trdi Beograd, ali 90.000 hrvaških Srbov, ki so po trditvah Zagreba odšli kar sami, to ne spremeni dejstva, da se jih je po vojni vrnilo le nekaj deset tisoč. Nacionalistična retorika tudi ne koristi Srbom v Srbiji ali Hrvatom na Hrvaškem, ki se vse bolj množično izseljujejo iz obeh držav.

Pozivi k etnični homogenizaciji in ožvljanje idej, kot je združitev vseh srbskih ozemelj, lahko ustvarijo novo politično realnost na terenu. Zaradi nacionalistične politike lahko postanejo obstoječi mirovni sporazumi iz devetdesetih nevzdržni. Daytonski in kumanovski mirovni sporazum, ki sta bila podpisana po vojaškem posredovanju Nata, pomenita simbol ameriške prisotnosti na Balkanu.

Vzbujanje dvoma o rezultatih ameriškega vmešavanja v nekdanji SFRJ je v največjem interesu Rusije. Cilj Moskve je zaustavitev nove širitve Nata in balkanskega modela v Ukrajino in Gruzijo, o čemer priča njeno spletkarjenje v Črni gori, Makedoniji in Grčiji. Kriza na Balkanu ustreza Rusiji tudi zato, ker zmanjšuje pritisk na Moskvo zaradi aneksije Krima in njenega vmešavanja v konflikt na vzhodu Ukrajine. V tej igri potrpljenja tudi računa na opustitev ali vsaj ublažitev sankcij.

- **V zadnjih dveh mesecih v Sredozemskem morju utonilo več kot 721 ljudi. Gašper Završnik. Delo, Ljubljana, 08. avgust 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/v-zadnjih-dveh-mesecih-v-sredozemskem-morju-utonilo-vec-kot-721-ljudi-80084.html>

V Amnesty International so prepričani, da so za več smrti odgovorne evropske vlade, ki se bolj ukvarjajo s tem, kako bi ljudem preprečile prihod v Evropo, kot z reševanjem življenj.

Število beguncev in migrantov, ki so na poti v Evropo umrli oziroma so jih vrnil v centre za pridržanje v Libiji, se je zaradi zapiranja osrednje sredozemske poti povečalo, [v poročilu Med hudičem in globokim morjem](#) ugotavlja nevladna organizacija Amnesty International. [Njihovo število se je povečalo, čeprav se je letos število pribežnikov, ki so v Evropo prispeli po morju, zmanjšalo za polovico.](#) Nevladna organizacija izpostavlja, da je junija in julija letos »zaradi evropskih politik, katerih namen je zapreti osrednjo sredozemsko pot«, utonilo več kot 721 ljudi.

»Kljub zmanjšanju števila ljudi, ki so v zadnjih mesecih poskušali prečkati Sredozemlje, se je število utopitev povečalo. Za več smrti so odgovorne prav evropske vlade, ki se bolj ukvarjajo s tem, kako bi ljudem preprečile prihod v Evropo, kot z reševanjem življenj,« je ob objavi poročila dejal **Matteo de Bellis**, raziskovalec za azil in migracije v Amnesty International. Poleg utopitev se je [povečalo tudi število ljudi, ki jih »samovoljno zadržujejo v prenatrpanih centrih za pridržanje v Libiji](#)«. V zadnjih mesecih se je njihovo število več kot podvojilo s 4400 na dobrih 10.000. Med njimi naj bi bilo tudi okoli 2000 žensk in otrok. Večina jih je v centre prišla, potem ko jih je na morju prestregla libijska obalna straža, ki jo podpira EU. »Evropske vlade sodelujejo z libijskimi oblastmi, da bi migrante in begunce zadržali v Libiji kljub grozljivim zlorabam, ki so jim podvrženi v centrih za pridržanje in s strani libijske obalne straže,« je poudaril de Bellis.

Nevladna organizacija je v poročilu kritična do [italijanske politike zaprtih pristanišč za reševalne ladje](#). »Italija človeška življenja uporablja kot pogajalske žetone. Obupani ljudje so bili prepuščeni morju, pri tem pa je primanjkovalo hrane in vode in ni bilo zatočišča, medtem ko je Italija poskušala povečati politični pritisk za delitev odgovornosti v drugih evropskih državah,« je poudaril de Bellis. Ob tem je dodal, da sta uradni Rim in Valleta ustrahovala in kriminalizirala nevladne organizacije, ki v Sredozemlju rešujejo življenja.

V Amnesty International ob tem med drugim poudarjajo, da je treba ob obalah Sredozemskega morja zagotoviti dovolj reševalnih plovil, dovoliti izkrcavanje rešenih migrantov in beguncev, reformirati dublinski sistem, kjer bi z mehanizmom obveznega razdeljevanja prosilcev za azil razbremenili države prvega vstopa, in redefinirati sodelovanje z Libijo.

Španska obalna straža je v torek rešila več kot 450 migrantov in beguncev, ki so po morju iz Maroka poskušali priti do Španije. V Gibraltarski ožini in Alboranskem morju so rešili 458 migrantov, med katerimi je bilo 13 otrok, na devetih čolnih.

- **Srbi bodo morali pisati v cirilici. Jožica Grgič. Delo, Ljubljana, 09. avgust 2018**

<https://www.delo.si/kultura/razno/srbi-bodo-morali-pisati-v-cirilici-80047.html>

Cirilico bodo zaščitili z zakonom, ker naj bi jo ogrožala naraščajoča raba latinice

V Srbiji je v pripravi zakon, po katerem uporaba cirilice ne bo obvezna samo v vseh državnih ustanovah, ampak tudi v javnih podjetjih in podjetjih v večinski državni lasti ter medijih. Cirilica bi postala glavna pisava, latinica pa pomožna.

Zakon predvideva tudi denarne kazni za kršitve. Odgovorna oseba bi za uporabo zgolj latinice plačala od 45 do 850 evrov kazni, podjetje, ki ne bi natisnilo deklaracije in navodil za uporabo v cirilici, bi bilo kaznovano z od 4500 do 8500 evri, odgovorna oseba v podjetju ali ustanovi pa z do 600 evri.

Latinica prva predvsem na internetu

Tako naj bi zaščitili cirilico, ki je po mnenju nekaterih, predvsem politikov, ogrožena. Po raziskavi, ki jo je leta 2014 izvedla agencija Open Sours, 47 odstotkov vprašanih piše v latinici in 36 odstotkov v cirilici, drugi v obeh pisavah. Razlika je še večja med uporabniki interneta: 57 odstotkov jih piše v latinici in 29 odstotkov v cirilici. Cirilica je vse manj v rabi, a jezikoslovci menijo, da ji ne grozi izumrtje.

Na manjšo uporabo cirilice vpliva tudi to, da je ta pisava manj dostopna na telefonih, poleg tega so SMS-sporočila v cirilici dražja.

V Srbiji na internetu obstaja 99.000 domen .rs v latinici, medtem ko je strani s cirilično domeno .srb vsega 2000. Za spletno stran v cirilici se redko odločijo zato, ker bi radi imeli čim večji doseg v regiji. Ni pa samo majhen trg razlog, da se ljudje v glavnem odločajo za strani v latinici, ampak tudi to, da vzdrževanje strani v dveh pisavah zahteva več kadra.

Spodbude

Da bi povečali rabo cirilice, so v novem zakonu predvidene davčne olajšave za izdajatelje časopisov in knjig v cirilici. Olajšave so predvidene tudi za podjetja, ki bodo svoje ime natisnila in poudarila v cirilici. Županstvo Beograda je napovedalo, da bodo vse pravne in fizične osebe, ki najemajo prostore v lasti mesta, dobile petodstotni popust pri najemni, če bodo izpostavile ime podjetja v cirilici.

Ko je pred kratkim multinacionalna veriga kavarn Starbucks izrazila željo, da bi v Beogradu odprla lokal, je podžupan Beograda Goran Vesić dejal, da je bil njegov pogoj pri dogovorih s predstavniki Starbucksa napis v cirilici in ne samo v latinici.

Razprave o ogroženosti cirilice se v Srbiji pojavijo vsake toliko časa. Srbski novinar Teofil Pančić je zapisal, da so se umetno izzvana histerija in dobro orkestrirani napadi moralne panike okoli »izumiranja cirilice«, poistoveteni z »izgubo identitete srbskega naroda in jezika«, pojavili neposredno pred prihodom Slobodana Miloševića na oblast in od takrat se ciklično obnavljajo. Občasno potihnejo, in to v obdobjih, ko je na oblasti nekdo iz levega centrističnega spektra, in se vrnejo, ko oblast znova prevzamejo trda desnica in deprimirajoča provincialno desničarska psevdolevica (miloševićevci in postmiloševićevci ali etnonacionalisti).

Uradna in javna raba

V času Jugoslavije sta bili latinica in cirilica v Srbiji z ustavo obravnavani kot enakovredni pisavi, kmalu po razpadu države pa je cirilica obveljala za bolj enakopravno, za uradno pisavo. To pomeni, da morajo že zdaj državni organi in službe med seboj in z državljani komunicirati v cirilici. V čem je torej problem? V tem, da ustava jasno loči uradno rabo od javne rabe jezika in pisave. V javno spadajo časopisi in knjige, napisi na ulicah, objektih, trgovinah ..., skratka vse, kar ni v strogem pomenu uradno, vendar je javno vidno.

Nekateri srbski časopisi, na primer *Politika*, *Večernje novosti* in tednik *Nin*, izhajajo v cirilici, večina drugih v latinici, med

njimi tudi ugledni tednik *Vreme*. Po novem zakonu naj bi bila cirilica obvezna tudi v javni rabi. Med drugim naj bi bila vsaj polovica filmov na televiziji podnaslovljena v cirilici. Poleg izobraževalnih, znanstvenih in javnih ustanov ter podjetij bodo morali uporabljati cirilico tudi zasebniki. To se nanaša na pravno komunikacijo, navajanje imena, sedeža in dejavnosti podjetja, naziv blaga, račune, potrdila. Zakon pripravljajo na ministrstvu za kulturo, minister Vladan Vukosavljević je v petek izjavil: »Moramo ukiniti lažno delitev na uradno in javno rabo pisave.«

Le malo jezikov na svetu uporablja dve pisavi ali več, v Evropi le srbsščina. V Rusiji in Bolgariji bi bilo nepredstavljivo uvesti latinico, medtem ko Srbi uporabljajo latinico že stoletje. Mnogi nov zakon podpirajo, med njimi tudi konservativna in nacionalistična Srbska akademija znanosti in umetnosti. Nekateri jezikoslovci so prepričani, da je cirilica že zdaj privilegirana pisava in ni bojazni, da bi izumrla. V šoli se otroci najprej učijo cirilico in nato latinico. Vsi šolski učbeniki so obvezno v cirilici. Zato menijo, da gre pri novem zakonu za politično odločitev, vsak politični poseg pa ovira normalen jezikovni utrip.

47 odstotkov Srbov piše v latinici, 36 odstotkov v cirilici, drugi v obeh pisavah.

Zakon predvideva denarne kazni za neuporabo cirilice.

Pred razpadom SFRJ sta bili latinica in cirilica v Srbiji enakovredni pisavi.

Le malo jezikov na svetu uporablja dve pisavi ali več, v Evropi le srbsščina.

Dvomi o učinkih

Nekateri opozarjajo tudi na to, da bo nov zakon diskriminatoren do latinice. Poleg tega prisilni ukrepi niso nikoli prinesli pričakovanih rezultatov, zlasti ne pri ravnanju z jezikom, zato najbrž tudi ti ne bodo imeli posebnega učinka. Opozarjajo, da je bistven problem v Srbiji nedopustno visok odstotek funkcionalno nepismenih ljudi, združen z nizko ravno jezikovne kulture pri velikem delu prebivalcev. Zato je veliko lažje organizirati kampanje za zaščito cirilice kot se sistematično in resno ukvarjati z vprašanji jezikovne in izobraževalne politike.

Nekateri jezikoslovci so prepričani, da je cirilica že zdaj privilegirana pisava in ni bojazni, da bi izumrla. V šoli se otroci najprej učijo cirilico in nato latinico. Vsi šolski učbeniki so obvezno v cirilici. Zato menijo, da gre pri novem zakonu za politično odločitev, vsak politični poseg pa ovira normalen jezikovni utrip.

- **Reševalna ladja s 87 migranti na krovu po enem tednu prispela v Španijo. Gašper Završnik. Delo, Ljubljana, 09. avgust 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/resevalna-ladja-s-87-migranti-na-krovu-po-enem-tednu-prispela-v-spanijo-80552.html>

Nevladna organizacija je pribežnike, med katerimi je 12 mladoletnikov – šest brez spremstva –, rešila prejšnji četrtek v bližini libijske obale.

Reševalna ladja [španske nevladne organizacije Proactiva Open Arms](#) je s 87 migranti in begunci na krovu danes zjutraj po enem tednu na morju le vplula v špansko pristanišče Algeciras, je poročala španska tiskovna agencija *Efe*.

Nevladna organizacija je pribežnike, med katerimi je 12 mladoletnikov – šest brez spremstva –, rešila prejšnji četrtek v bližini libijske obale. Uradni Rim je zavrnil prošnjo za izkrcanje, zaradi česar so se v Proactiva Open Arms obrnili na španske oblasti, ki so jim dovolile vplutje v pristanišče Algeciras v bližini Gibraltarja.

V nevladni organizaciji so se zahvalili španski vladi, ki jim je po zavrnitvi Malte in Italije dovolila izkrcanje na jugu države. Zaradi zaprtih pristanišč v osrednjem Sredozemlju se je pot podaljšala za tri dni. Kot so dejali, se begunci in migranti počutijo dobro, a da so po enem tednu na morju zelo utrujeni.

[Italija je podobno ravnala v primeru reševalne ladje MS Aquarius, na kateri je bilo 629 beguncev in migrantov, ki jih je na koncu prav tako sprejela Španija.](#)

Begunci in migranti bodo v novem začasnem sprejemnem centru deležni enakega protokola kot drugi pribežniki, ki jih

španska obalna straža vsak dan rešuje iz morja ob andaluzijski obali. [Španija je v prvi polovici leta postala glavna vstopna točka beguncev in migrantov, ki v Evropo pridejo po morju – pred Italijo in Grčijo.](#)

Organizacija [Amnesty International v poročilu, ki ga je objavila včeraj, ugotavlja, da je kljub manjšemu številu pribežnikov, ki v Evropo pridejo po morju, več utopitev.](#) Prepričani so, da so za več smrti odgovorne evropske vlade, ki se bolj ukvarjajo s tem, kako bi ljudem preprečile prihod v Evropo, kot z reševanjem življenj.

Dnevnik, Ljubljana

- **Porajmos – pozabljeni romski holokavst. Dr. Marjan Toš, Lenart v Slovenskih goricah. Dnevnik, Ljubljana, 3. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835049/mnenja/odprta-stran/porajmos-pozabljeni-romski-holokavst>

O diskriminatornih ukrepih zoper Jude in poznejšem genocidu s holokavstom je zgodovinarje bolj ali manj celovito opravilo svoje obveznosti. Še vedno pa ostajajo odprta mnoga vprašanja o genocidu nad Romi in Sinti, ki se je v Nemčiji začel pred genocidom nad Judi. Naj spomnimo, da je že nemški kancler Bismarck leta 1886 priporočal izgon vseh tujih »Ciganov«, marca 1899 pa je bila ustanovljena nemška ciganska informacijska služba kot del tajne policije. Naloga te službe, ki je preživela cesarsko Nemčijo, Weimarsko republiko in se obdržala še v Hitlerjevem tretjem rajhu, je bila popisati vse Rome in jih nadzorovati.

Število protiromskih zakonov se je po koncu prve svetovne vojne le še stopnjevalo, vse do nastopa Hitlerja, ko so bile Romom v Nemčiji ukinjene vse državljske pravice. Organizirane deportacije Romov so se začele 16. maja 1940. Radikalni ukrepi zoper Rome so se nenehno stopnjevali in se razširili na vsa območja okupirane Evrope. Po Himmlerjevemu ukazu z dne 16. decembra 1942 so morali biti Romi v nekaj tednih zbrani v nemškem koncentracijskem taborišču Auschwitz-Birkenau v okupirani Poljski. To taborišče je bilo še posebej znano tudi po zdravniških poskusih na Romih, vse dokler niso nacisti v noči z 2. na 3. avgust 1944 v celoti likvidirali romski del taborišča in pomorili še zadnje romske taboriščnike. Skupaj je v uničevalnem taborišču Auschwitz umrlo približno 21.000 Romov in Sintov iz 14 evropskih držav. Masakre nad njimi so

izvajali tudi v drugih uničevalnih in koncentracijskih taboriščih, Treblinki, Chełmnu, Mauthausnu, Buchenwaldu, Dachau, Bergen-Belsenu ter v Jasenovcu in Sajmištu pri Beogradu.

Med letoma 1939 in 1945 so nacisti pobili skoraj 500.000 Romov, po novejših ocenah celo približno 600.000. Žal dokončne številke žrtev genocida nad Romi še vedno ne poznamo, saj te žrtve marsikje v Evropi sploh še niso popisane. Nekateri raziskovalci zato menijo, da bi se lahko povzpelo celo nad milijon žrtev. O tem manj znanem poglavju holokavsta tudi na Slovenskem so začeli že pred leti z organiziranim raziskovanjem v mariborski Sinagogi in prišli do zanimivih ugotovitev o posledicah tega genocida. Romski holokavst – porajmos – je do sedaj priznalo le malo držav, kljub temu da so bili na primer v največjem taborišču smrti Auschwitz-Birkenau Romi tretja največja skupina žrtev.

A za Rome ni bilo usodno samo taborišče Auschwitz. Zelo znani so tudi množični poboji Romov z območja nekdanje Jugoslavije. Že v začetku novembra 1941 so blizu Beograda postrelili več tisoč srbskih Romov (skupaj z Judi). Leta 1942 so se začele množične deportacije Romov v koncentracijsko taborišče Jasenovac, ki ga je ustanovila kvizlinška hrvaška država NDH. Število pobitih Romov v Jasenovcu se giblje med 80 in 100.000. Jasenovac kvizlinške države NDH je bil ena od grobnic romskega prebivalstva s širšega jugoslovanskega območja, ne samo iz Hrvaške.

Po končani vojni leta 1945 je bil genocid nad Romi potisnjen v pozabo. V ospredju so bila vprašanja o judovskem holokavstu in njegovih posledicah, medtem ko genocid nad Romi in Sinti v javnem diskurzu sploh ni bil priznan. Dalj časa se o njem niti ni govorilo in celo povojni nemški uradniki so »romsko vprašanje« pripeljali do sklepa, da so nacisti le sledili zakonom, ki so bili v veljavi še pred vojno in uzakonjeni z namenom sankcioniranja kriminalcev in lopovov. Trajalo je precej let, da so se romske organizacije javno oglasile in je romski genocid postal del zgodovine okupirane Evrope med drugo svetovno vojno. Zdaj so razmere mnogo boljše in 2. avgust se na stari celini počasi tudi uradno uveljavlja kot mednarodni dan spomina na romske žrtve holokavsta. Evropskim zgleodom sledimo tudi v Sloveniji in to je nov dokaz naše dobre volje, da se v doglednem času zapre raziskovalno področje o holokavstu nasploh. Večino dela s(m)o zgodovinarji že opravili, nekaj poglavij pa je še odprtih, tudi o Romih.

- **Na Kosovu naj bi bil v soboto znan osnutek statuta Skupnosti srbskih občin. STA, Dnevnik, Ljubljana, 03.08.2018**

<https://www.dnevnik.si/iskalnik?q=kosovo>

Na Kosovu naj bi v soboto predstavili osnutek statuta Skupnosti srbskih občin. 4. avgusta je sicer zadnji dan, ko bi morala Priština predložiti omenjeni osnutek. Srbi na severu Kosova naj bi po nekaterih virih pripravljali enostransko razglasitev avtonomije, kar naj bi bil njihov odgovor na to, da Priština še ni ustanovila omenjene skupnosti. **sta**

- **Vučić hrvaško Nevihto primerjal s holokavstom. STA, Dnevnik, Ljubljana, 5. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835294/svet/vucic-hrvasko-nevihto-primerjal-s-holokavstom>

Srbski predsednik Aleksandar Vučić je v soboto, na predvečer hrvaškega dneva zmage in domovinske hvaležnosti, operacijo Nevihta primerjal s holokavstom. "Hitler je hotel svet brez judov, Hrvaška, njena politika, pa je hotela Hrvaško brez Srbov, ker so, kot so dejali, ogrožali hrvaško nacionalno bit," je dejal Vučić.

Vučić je v soboto v govoru v Bački Palanki označil hrvaško proslavljanje Nevihte, s katero se je končala vojna na Hrvaškem, za etnično čiščenje in zločin. »Vsak zločin je več in ni ga moče pozabiti niti opravičevati. Še najmanj pa slaviti,« je po poročanju srbske tiskovne agencije Tanjug dejal Vučić. V Srbiji vidijo v Nevihti največje etnično čiščenje v Evropi po drugi svetovni vojni. S hrvaškega ozemlja naj bi bilo po srbskih trditvah pregnanih okoli 250.000 Srbov, okoli 2000 pa naj bi jih umrlo. Po drugi strani na Hrvaškem trdijo, da so Srbi odšli sami in da je bilo približno 90.000 hrvaških Srbov. Nazaj na Hrvaško naj bi se jih sicer po vojni vrnilo le nekaj deset tisoč.

Po besedah Vučića je bila Nevihta uperjena proti hrvaškim Srbom zgolj zato, ker so bili Srbi. Po njegovih besedah "ni naključje", da se je operacija Nevihta začela na isti dan - 4. avgusta 1995, ko so 51 let pred tem nacisti vdrli v hišo Ane Frank in jo odpeljali v koncentracijsko taborišče. »Isti zločin proti nekemu, ki je drugačen, ima drugačno ime, poreklo in nekega svojega boga. V obeh primerih edina krivda Ane Frank in Srbov v Krajini ni bila to, kar naj bi storili, ampak prepričanje nekoga, da bodo brez njih neka država in neki ljudje bili lepši in boljši. V obeh primerih se je iskala končna rešitev,« je dejal srbski predsednik.

Zelo je bil kritičen, ker na Hrvaškem ne priznavajo, da je bilo med operacijo Nevihta karkoli narobe ali da je bil storjen kakršen koli zločin. Ob nazornem opisovanju dogodkov je Nevihto označil za »najstrašnejši dan v naši novejši zgodovini, da v katerem se je začela golgota celega naroda«. Srbija pa kljub temu ne želi maščevanja, ampak zgolj resnico, je v soboto še dejal Vučić.

Brez besed o odgovornosti Srbov

Po drugi strani pa Vučić ni rekel niti besede o odgovornosti Srbov za zločine med vojno na Hrvaškem (1991-1995) ali v BiH (1992-1995), niti o genocidu v Srebrenici, za katerega je haaško Mednarodno sodišče za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije na dolgoletne kazni obsodilo medvojne voditelje in poveljnike bosanskih Srbov, med njimi tudi **Radovana Karadžića** in generala **Ratka Mladića**. Prvi je bil obsojen na 40 let zapor, drugi pa na dosmrtni zapor. V obeh primerih sicer še poteka pritožbeni postopek.

Haaško sodišče pa je operacijo Nevihta opralo in oprostilo tudi hrvaške poveljnike te operacije, v prvi vrsti generala **Anteja Gotovino** in **Mladena Markača**. Obema je v soboto hrvaška predsednica **Kolinda Grabar-Kitarović** podelila tudi visoko državno odlikovanje, ki je ob tem prav tako poudarila, da Nevihta ni bila sporna operacija. Ob tem se je na kratko odzvala tudi na Vučićeve besede v Bački Palanki in dejala, da se Hrvaška in Srbija očitno nikoli ne bosta mogli strinjati glede preteklosti, a bi si bilo treba bolj prizadevati za boljšo prihodnost.

Tudi hrvaški premier **Andrej Plenković** je dejal, da si želi boljšega sodelovanja s Srbijo in miru v prihodnosti, »a tudi mi si želimo resnice«. »Za vse nas je nesporno, da je veliko agresijo izvedel Slobodan Milošević in velikosrbski režim na hrvaškem ozemlju,« je dejal. Hkrati pa je v izjavi za hrvaško televizijo HRT zagotovil, da si na Hrvaškem želijo, »da se srbska manjšina počuti dobro«.

Hrvaška obeležuje 23. obletnico Nevihte

V Kninu na Hrvaškem danes potekajo slovesnosti ob dnevu zmage, domovinske hvaležnosti in veteranov ter ob 23. obletnici vojaške operacije Nevihta, s katero se je leta 1995 končala vojna na Hrvaškem. V Kninu, nekdanjem središču srbskega upora na Hrvaškem, se mudi celoten hrvaški državni vrh. Slovesnosti se udeležuje tudi več tisoč ljudi.

- **Triindvajset žrtev holokavsta bo dobilo spominske kamne. Andraž Rožman. Dnevnik, Ljubljana, 6. avgust 2018**
<https://www.dnevnik.si/1042835341/lokalno/ljubljana/triindvajset-zrtev-holokavsta-bo-dobilo-spominske-kamne>
Ljubljana bo danes vstopila v družbo mest, ki so vključena v projekt Stolpersteine, s katerim se v 22 evropskih državah spominjajo žrtev nacizma. Na pločnike pred hišami, kjer je v Ljubljani živelo 23 žrtev holokavsta, bodo položili spominske kamne.

Ljubljana bo danes po Mariboru postala drugo slovensko mesto, vključeno v mednarodni projekt Stolpersteine, s katerim se po Evropi spominjajo žrtev nacizma. Potem ko so v Mariboru na treh lokacijah postavili dvanajst spominskih tlakovcev, bodo v Ljubljani postavili 23 stolpersteinov oziroma spotikavcev.

Avtor projekta je nemški umetnik Gunter Deming, ki je leta 1992 začel s postavljanjem deset krat deset centimetrov velikih betonskih kock z medeninastimi ploščami. Pritrjeval jih je na pločnike pred stavbami, v katerih so živele žrtve holokavsta. Do sedaj je v 22 državah postavil že 60.000 takšnih betonskih kock, ki jih je poimenoval spotikavci. Prvega je namestil v Kölnu, petdeset let po tem, ko je Himmler odredil deportacijo Sintov in Romov v koncentracijska taborišča. Tako je ustvaril največji necentraliziran spomenik na svetu. Demingova dela so imela sicer vedno politično sporočilo. Med drugim je med vietnamsko vojno v Berlinu razvil ameriško zastavo, na kateri so bile namesto zvezdic lobanje, zato so ga aretirali. Deming bo imel v Ljubljani danes kratko predavanje.

Prva kamna bodo položili danes

Napis na vsakem kamnu se začne s »Tukaj je živel« ali »Tukaj je živela«, nato sledi ime človeka, žrtve nacizma. Takšne kamne bo dobilo 23 Judov, ki so, preden so jih odpeljali v koncentracijska taborišča, živeli v Ljubljani. Prva dva kamna bodo položili danes ob 10. uri na Cankarjevem nabrežju 1, potem bo sledilo polaganje drugih kamnov po prestolnici, zadnjega bodo položili na Križevniški ulici 7, ko se bo v Judovskem kulturnem centru začela tudi instalacija avtorjev Mirana Moharja in Vadima Fiškina, posvečena 587 slovenskim žrtvam holokavsta. Videti bo mogoče tudi serijo portretov Vuka Čosića Rekonstruirani portreti izbrisanih ljubljanskih judovskih someščanov.

»Za Slovenijo in judovsko skupnost pri nas je ta dogodek ogromnega pomena. Slovenija do zdaj ni imela spomenika za slovenske Jude, žrtve holokavsta. To je prvi takšen spomenik, ki pa ni klasičen, saj žrtve poskuša personalizirati,« je dejal predsednik judovske skupnosti **Robert Waltl**. Projekt se bo sicer nadaljeval še dve leti, ko bodo postavili še več takšnih spominskih kamnov, a ne gre pričakovati, da bo vsaka žrtve dobila svoj kamen, saj so za to potrebni natančni osebni podatki, ki jih za vse ni. »Vsak podatek o žrtvah stoočstotno preverimo,« je dodal Waltl, ki se je skupaj z direktorjem mariborske sinagoge Borisom Hajdinjakom eno leto ukvarjal z zbiranjem podatkov.

»Gre za simbolno gesto«

Waltl pravi, da niti nimajo namena, da bi na kamnite kocke zapisali vsa imena žrtev, saj gre za simbolno gesto, ki ni le spomin na preteklost, ampak tudi opozorilo za sedanjost in prihodnost. »Ne želimo narediti mogočnega spomenika visoke likovne vrednosti, ampak opozoriti, da se je iztrebljanje na verski in nacionalni osnovi pri nas dogajalo. Gesta je pomembna tudi zato, ker je v Sloveniji v zadnjem času prihajalo do zanikanja holokavsta,« je dodal. Podobne grozote so se dogajale tudi po holokavstu, na primer v Ruandi in Srebrenici, in se še vedno dogajajo, na primer na Bližnjem vzhodu, ta spomenik pa bo opozorilo za to.

Pred drugo svetovno vojno je v Ljubljani živelo 160 Judov, v času italijanske okupacije pa se jim je pridružilo še približno tisoč judovskih beguncev. Po kapitulaciji Italije so nacisti uničil devetdeset odstotkov slovenske judovske skupnosti. Danes je v slovenski judovski skupnosti aktivnih približno petdeset Judov.

- **Ljubljana medse sprejema preganjane judovske meščane. STA. Dnevnik, Ljubljana, 6. avgust 2018**
<https://www.dnevnik.si/1042835419/lokalno/ljubljana/foto-ljubljana-medse-sprejema-preganjane-judovske-mescane>
Na Cankarjevem nabrežju 1 so namestili prva spotikavca v spomin na preganjana judovska meščana Ljubljane. Spominska obeležja bo danes dobilo še sedem lokacij prestolnice, nadaljevali so na Resljevi 8, končali bodo na Križevniški 7. Prvo kamnito kocko je položil predsednik republike Borut Pahor, ki je v nagovoru opomnil na spoštovanje različnih.

»Vsaj od Antigone naprej razpolaga naša civilizacija s čudovitim vabilom in svarilom: Ne da sovražim, da ljubim sem na svetu. Ljudje smo različni. Vsak od nas je drugačen. Vso svojo različnost in drugačnost lahko svobodno izrazimo le, če jo enako spoštljivo priznavamo drugim. Kot posamezniki in kot skupnosti imamo številne pravice, da povemo svobodno, kaj in kako mislimo. Imamo pa eno sveto dolžnost, in to je, da ne sovražimo,« je na današnji slovesnosti v središču Ljubljane, preden je položil prvi spotikavec, pozval predsednik republike.

Če je mogoče zaradi drugačnosti izključiti enega, obstaja nevarnost, da bomo na koncu izključeni vsi, je nadaljeval Pahor, ki upa, da se grozote 20. stoletja nikoli ne bodo ponovile. Vsak, tudi on sam, ima v sebi nek alarm. Če je nekdo iz najrazličnejših razlogov predmet sovraštva in če nismo do tega ravnodušni, se bo ta alarm sprožil. Upam, da ga ne bomo preslišali, je poudaril.

Med grozotami 20. stoletja, ki jih je imel v mislih Pahor, je bilo nacistično preganjanje drugačnih, tudi ljubljanskih judovskih meščanov, ki so bili v holokavstu iztrgani iz svojih domov in prepeljani v koncentracijska taborišča po Evropi. Na njihove usode opominja vseevropski projekt Stolpersteine (Spotikavci), ki ga je leta 1992 začel nemški umetnik Gunter Deming. Ta je skupaj s predsednikom Pahorjem in predsednikom DZ **Matejem Toninom** na Cankarjevem nabrežju 1 postavil prva spotikavca, ki jih bodo po Ljubljani pred stavbami z zadnjim naslovom preganjanih judovskih ljubljancev, postavili še v naslednjih dveh letih v organizaciji Judovskega kulturnega centra in v sodelovanju s Sinagogo Maribor, Mini teatrom in Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Pred Ljubljano tlakovce polagali že v Mariboru

Ljubljana je drugo slovensko mesto, vključeno v projekt, saj so prve tlakovce spomina na pločnik pred stavbami leta 2012 postavili v Mariboru. V Ljubljani bodo danes skupno postavili 23 teh kamnitih kock, velikih deset krat deset centimetrov z medeninasto ploščico, na kateri so vklesani osebni podatki žrtve nacizma. Tukaj je prebival oz. Tukaj je prebivala se začne zapis.

Kot je pojasnila antropologinja Irena Šumi, sta kamniti kocki na Cankarjevem nabrežju postavljeni v spomin Olge Adler in Oskarja Željka Adlerja. Adlerjevi so bili po njenih navedbah begunci iz fašistične Hrvaške. Po letih preganjanja so bili umorjeni v Auschwitzu leta 1944.

Postavljanje spotikavcev poteka še na drugih krajih po Ljubljani

S postavitvijo spominskega obeležja so nadaljevali na Resljevi ulici 8, kjer je Demnig spotikavce položil skupaj s preživelim članom družine Zajc/Steinberg Tomažem Zajcem. Spotikavci bodo tekom dne nameščeni še na pločnikih na Levstikovi ulici 15, Štefanovi ulici 8, Beethovnovi ulici 14, Valvasorjevi ulici 3, Lepodvorski ulici 26 in nazadnje na Križevniški ulici 7. V prostorih JKC bo sledilo odprtje inštalacije Vadima Fiškina in Mirana Moharja, posvečene 587 slovenskim žrtvam holokavsta, ter razstave portretov Vuka Čosića.

Akcijo Spotikavci v Ljubljani med drugim podpira Mestna občina Ljubljana. Na slovesnosti, ki so se je udeležili tudi predstavniki različnih judovskih skupnosti, je ljubljanski podžupan Janez Koželj izrazil prepričanje, da bo projekt spotikavcev močno vplival na etnično in kulturno zavest skupnosti, ki se bo »gradila vsakokrat, ko bodo ljudje na tlakovce slučajno naleteli na vsakodnevnih poteh in se spotaknili ob njihovo pretresljivo sporočilo«.

- **Znanstveniki pričakujejo »svoje« ministrstvo in en odstotek BDP za raziskave. Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 6. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835349/slovenija/znanstveniki-pricakujejo-svoje-ministrstvo-in-en-odstotek-bdp-za-raziskave>

Znanstveniki, akademiki in tehnologi so politike opozorili, da v koalicijskih pogajanjih ne smejo zanemariti znanstvenoraziskovalnega in visokošolskega področja. Med drugim pričakujejo ustanovitev posebnega ministrstva. Ker odziva potencialnih koalicijskih strank ni bilo, so opozorilno pismo objavili tudi v javnosti. Zdaj jih politiki mirijo, da bodo njihove zahteve zagotovo upoštevane.

Vodje dvaintridesetih najpomembnejših akademskih inštitucij – univerz, znanstvenih inštitutov, Slovenske akademije znanosti in umetnosti in drugih – so državnozborske politične stranke pozvali k spremembam znanstvene politike. Za pismo so se odločili, »ker pravkar potekajo razgovori o sestavi koalicije in posledično sestavi vlade in ker se iz objavljenih sporočil v tisku ne da razbrati stališč do področij znanosti, visokega šolstva ter tehnoloških inovacij«. Politikom so predlagali tri sklope ukrepov: občutno povečanje finančnih sredstev, ki jih država namenja za znanstveno raziskovanje, saj je po vlaganju v znanost Slovenija na repu Evropske unije; spremembo zakonodaje, ki ureja področji znanosti in visokega šolstva, saj je sedanja popolnoma zastarela; ter nujno izločitev visokega šolstva in znanosti iz sedanjega ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in združitve v enem ministrstvu, ki vključuje tudi tehnološki razvoj. Novo ministrstvo naj bi se imenovalo ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, v njegovem okviru pa mora delovati tehnološkoinovacijska agencija, so zapisali avtorji pisma.

Prvopodpisana **Tamara Lah Turnšek** je v pogovoru za Dnevnik pojasnila, da so pismo politikom posredovali že sredi julija, a uradnih odzivov ni bilo. Nato so pismo posredovali še novinarjem. »Kot kaže, politiki reagirajo samo na objave v javnosti,« pravi naša sogovornica. Poudarila je, da bi bilo z novo vlado »nujno ustanoviti skupno ministrstvo, ki bi povežalo visoko šolstvo in znanost, od raziskav do aplikacij in razvoja izdelkov«. Po njenem mnenju argument, da je treba število ministrstev racionalizirati, ne zdrži (ministrstvo, kakršnega zahtevajo akademiki, je v Sloveniji v preteklosti že delovalo, kasneje pa je bilo celotno izobraževanje z znanostjo in športom združeno pod eno streho). »Tudi v notnem ministrstvu ima vsako področje svoj administrativni aparat,« je opozorila. Skrbi pa jo, da so visoko šolstvo, znanost in tehnologija zapostavljena področja, ker so politične preference usmerjene drugam. »Iz lastne izkušnje na 'veleministrstvu', kjer sem bil državni sekretar za visoko šolstvo (v letih 2000 do 2003, op. p.), vem, da je dominantno področje vrtcev in osnovne šole,« pravi sopodpisnik pisma, predsednik Slovenske nacionalne komisije za Unesco **Stane Pejovnik**. To je razumljivo, pravi, saj je število otrok in učiteljev v primerjavi s številom znanstvenikov in profesorjev na univerzah »velikansko«. Prav zato, meni, pa »bi bilo zadnji del izobraževalne verige, visoko šolstvo, znanost, doktorski študij in tehnološki razvoj, treba združiti v ločenem ministrstvu«. Po mnenju Tamare Lah Turnšek je eden od krivcev za odrinjenost tehnološkega področja odhajajoči minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Zdravko Počivalšek, ki da je »zapostavil povezovanje tehnologije z znanstvenoraziskovalnim področjem«. Ministrica za izobraževanje, znanost in šport Maja Makovec Brenčič pa se ni ustrezno odzivala na potrebe navedenih področij. »Tehnologija, ki je bila prej povezana z znanostjo (tudi tehnološka agencija je v Sloveniji nekoč že delovala, a je bila že pred mandatom odhajajoče vlade ukinjena, op. p.), je ta dialog izgubila,« pravi Tamara Lah Turnšek. Politikom očita tudi, da so znanstvenoraziskovalnemu področju namenili vsega 20 milijonov od 140 zahtevanih milijonov. »Ves mandat smo jih na sejah Sveta za znanost in tehnologijo na to opozarjali, a nas niso poslušali,« je ogorčena predsednica sveta.

LMŠ in SD za povišanje sredstev za znanost

Predstavniki stranke Socialnih demokratov in potencialni kandidat za ministra na izobraževalno-znanstvenem področju **Jernej Pikalo** nam je v odzivu na pismo dejal, da ga njegova stranka podpira. »Večina zahtev je enakih našim,« zatrjuje Pikalo. »Tudi sami smo se zavzeli za 30- do 35-milijonsko povečanje državnega proračuna za znanost vsako leto. Na ta način bi do leta 2022 dosegli vlaganje v znanstveno raziskovanje v višini enega odstotka BDP,« napoveduje Pikalo. S tolikšnim deležem bi se Slovenija približala vlaganjem konkurenčnih evropskih držav.

Tudi ideji o posebnem ministrstvu Pikalo ne nasprotuje, a pravi, da bo to odvisno tudi od stranke LMŠ, ki vodi sestavljanje koalicije. Vodja poslanske skupine LMŠ **Brane Golubovič** nam je sporočil, da so v njegovi stranki »že v času predvolilne kampanje zagovarjali povišanje sredstev za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo na en odstotek BDP do leta 2022«. »Glede novega ministrstva pa menimo, da je to stvar vseh partnerjev, ki bodo tvorili bodočo vlado,« je sporočil. V SMC pa pravijo, da tovrstnega "drobljenja ministrskih resorjev" ne podpirajo in ne verjamejo, da bi samostojno ministrstvo bistveno okrepilo položaj znanstvenikov. Tako kot ostali partnerji pa se tudi SMC zavzema za dvig finančnih sredstev na 1 odstotek BDP do leta 2022.

Kaj znanstvenikom sporoča osnutek koalicijske pogodbe?

V koalicijskih pogajanjih, ki jih je vodila Lista Marjana Šarca, so se stranke dogovarjale, da bodo v več točkah podprle visokošolsko, znanstveno in tehnološko področje. Med drugim napovedujejo:

- **prenovu nacionalne zakonodaje na področju raziskovalne dejavnosti,**
- **postopno povečanje proračunskih in drugih javnih izdatkov za raziskave ter razvoj na 1 odstotek BDP do leta 2022,**
- **skupno povečanje javnih in zasebnih sredstev za raziskave in razvoj vsaj na 3 odstotke BDP,**
- **prenovo sistema financiranja mladih raziskovalcev v gospodarstvu in povečanje njihovega letnega števila,**
- **regulacijo prenosa znanja med univerzami in javnimi raziskovalnimi inštitucijami ter gospodarstvom,**
- **sofinanciranje doktorskih študijev doma in v tujini.**

Velik odziv znanstvenih eminentov

Med dvaintridesetimi podpisniki pisma politikom so predsednica Sveta za znanost in tehnologijo Tamara Lah Turnšek, predsednica Sveta za visoko šolstvo Lučka Lorber, direktor Inštituta Jožefa Stefana Jadran Lenarčič, direktor ZRC SAZU Oto Luthar, direktor Kemijskega inštituta Gregor Anderluh, direktor Nacionalnega inštituta za biologijo Matjaž Kuntner, direktor Pedagoškega inštituta Igor Ž. Žagar, predsednik Rektorske konference Danilo Zavrtanik, rektorji vseh štirih univerz, predsednik Slovenske nacionalne komisije za Unesco Stane Pejovnik, predsednik SAZU Tadej Bajd in drugi.

- **Spotikavci: Za trajen in večplasten spomin. Gregor Butala. Dnevnik, Ljubljana, 6. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835419/lokalno/ljubljana/foto-ljubljana-medse-sprejema-preganjane-judovske-mescane>

V okviru projekta Spotikavci, s katerim se nemški umetnik Gunter Demnig ukvarja že od leta 1992, so danes v Ljubljani na osmih lokacijah položili 23 spominskih tlakovcev, posvečenih judovskim žrtvam holokavsta. Na sklepni slovesnosti v Judovskem kulturnem centru so ob tem odprli še instalacijo in razstavo portretov, ki se navezujeta na ta projekt.

O spominskem projektu *Spotikavci*, s katerim je **Gunter Demnig** skozi več kot dve desetletji ustvaril največji razpršeni spomenik žrtvam nacističnega preganjanja, smo že poročali: gre za medeninaste spominske tlakovce z imeni in priimki pobitih, vgrajene v pločnike pred stavbami, kjer so živeli nazadnje. Demnig jih je doslej v 22 državah po svetu namestil že več kot 60.000; v Sloveniji so bili do danes položeni le v Mariboru, zdaj je 23 novih pomnikov nameščenih tudi v Ljubljani, in sicer v spomin na prav toliko judovskih prebivalcev mesta, ki so bili v času druge svetovne vojne odgnani v nacistična taborišča smrti. Potem ko so popoldne na Križevniški 7 položili še zadnjega in s tem simbolno vrnili izgubljene judovske someščane mestu, so v bližnjem Judovskem kulturnem centru odprli še dve tematsko povezani postavitvi, instalacijo **Mirana Moharja** in **Vadima Fiškina** ter razstavo portretov avtorja **Vuka Čosića**.

Delo *587 slovenskih žrtev holokavsta* avtorjev Mirana Moharja in Vadima Fiškina je nastalo posebej za obeležje tega dogodka in donirano Judovskemu kulturnemu centru. Instalacija je sestavljena iz obsežne grmade žarnic (po ena žarnica za vsako žrtev holokavsta na slovenskem ozemlju) ter zvočnega posnetka imen in priimkov vseh umrlih; postavljena je v zamolklo tišino praznega prostora, kar daje delu še posebno slovesen pridih. Medtem ko se na posnetku počasi berejo imena žrtev, se žarnice na skulpturi skladno z zvokom prižigajo in ugašajo. »Kup žarnic med drugim ponuja tudi asociacijo na podobe, ki jih poznamo iz taborišč smrti, kot so kupi čevljev, očal in drugih reči, ki so pripadale tam pobitim,« pojasnjuje Mohar. »Enako povedna je tudi simbolika svetlobe in teme, zato mislim, da je delo kljub na prvi pogled nekoliko abstraktni naravi razumljivo vsakomur.«

Obiskovalca do omenjene postavitve pospremiti pomanjšani portreti iz plakatne serije *Undeleted*, v kateri je spletni umetnik Vuk Čosić v svoji prepoznavni vizualni maniri, torej s pomočjo (tokrat hebrejskih) črk in drugih znakov, rekonstruiral portrete vseh 23 žrtev holokavsta, ki so danes dobile svoja spominska obeležja; plakati s podobami ljubljanskih judovskih meščanov, ki jih je »izbrisala« nacistična norost, so na plakatnih mestih v bližini njihovih nekdanjih bivališč sicer na ogled že dober mesec. »ASCII plakat v mestu deluje bolje kot v galeriji,« meni Čosić; na velikem uličnem plakatu namreč opazovalec od daleč razločno vidi portret, ki se ob približevanju nato spremeni v besedilo oziroma niz znakov. Ker pa so se skozi čas ohranile zgolj fotografije manj kot polovice izbranih judovskih someščanov, je moral Čosić portrete preostalih poustvariti drugače – s »poetično metodo« digitalne rekonstrukcije, pri kateri je v sodelovanju z **Markom Plahuto** obraze ustvaril na novo, s sestavljanjem fotografij ljudi z istim imenom ali priimkom iz približno istega obdobja, ki jih je pridobil na spletu. Plakatni portreti na podoben način kot Demnigovi spotikavci opominjajo na izginule someščane in jih vračajo na ljubljanske ulice.

- **Spotikavci: spet obujeni spomin. Tanja Lesničar – Pučko. Dnevnik, Ljubljana, 7. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835476/mnenja/komentarji/spet-obujeni-spomin>

Bila je druga svetovna vojna in pariška zakonca Boltanski sta trepetala, da bo gestapo odpeljal moža, Juda. Žena, katoličanka, je zato pred pričami inscenirala zakonski prepir, po katerem je vložila ločitveni zahtevek, mož pa je izginil. A le pod deske lesenega poda v njihovem stanovanju. Tam je preživel leto in pol. Po vojni sta se ponovno poročila, njun sin Christian Boltanski, otrok podpodja, ki se je rodil leta 1944, pa je postal umetnik in v svojih instalacijah pogosto razstavljal portrete izginulih Judov, osvetljene z žarnicami.

Tudi umetniška instalacija, ki v Judovskem kulturnem centru Ljubljana spremlja **včeraj položene spotikavce** – kovinske ploščice, ki jih je nemški umetnik Gunter Deming opremil z imeni med vojno izginulih slovenskih Judov in jih vzdal v Ljubljanske ulice –, je sestavljena iz žarnic, ki se ob navedbi imen zasvetijo, fotografije pa so zamenjale grafične silhete. Ljubljana se s tem simbolnim dejanjem (z desetletja trajajočo zamudo) vendarle vsaj malo odreka eni izmed naših simptomatičnih pozab krvave polpretekle zgodovine.

Pobuda za te opomine, ki nas bodo na naših vsakdanjih poteh spotaknili k razmisleku, je zasebna, društvena. In to je slaba novica. Pol muzejski, pol kulturnoverski centrček, ki deluje ob Mini teatru, je sicer čisto pravšen kontekst za ta projekt, toda tisto, kar bi spodobno spominjanje potrebovalo, ni le angažma slovenskih Judov, ampak bi to morala biti naloga državnih institucij, ki bi poskrbele za resno raziskavo, ustrezno zgodovinsko obravnavo in dostojno, javnosti dostopno prezentacijo.

Ni naloga žrtev ali njihovih potomcev in sonarodnjakov, ampak naloga države, da ohranja spomin na najhujše zločine preteklosti. Kar naša počne s svojo preteklostjo, vse bolj spominja na uboj spomina.

Kaj je dolžnost države, ne dobrih namenov ljudi, najbolje ve prav Nemčija, ki samo sebe in ves svet najbolj dosledno opozarja na nevarnost pozabe. V nabito polnem berlinskem muzeju Topografija nasilja, ki so ga ob mnogih drugih spomenikih in pomnikih zgradili pred osmimi leti na prostoru nekdanjih represivnih nacističnih štabov, je pred dnevi skupina dijakov stala pred staro fotografijo gledalcev na tribuni in skušala odgovoriti na vodnikovo vprašanje, kaj je na tej sliki čudnega. Tisti moški tam, je rekel dijak. In res, cela tribuna je imela desnico stegnjeno nekam tja proti sosedovemu grozdju, le eden je sedel z rokami v naročju. S čudno mirnim obrazom. Nanj je mlade opozarjal kustos. Le ta je ne le vedel, ampak si je tudi upal vedeti. Preostali so bili »en narod«, ein Volk.

Pri nas je politikantstvo najslabše vrste povzročilo, da so drugo svetovno vojno v osnovni šoli omejili na zgolj eno leto in na čudne, nevtralne, »uravnotežene« formulacije. In tako je na odprtju spotikavcev zgodovinarica povedala, da so mnoge izginule Nemcem izdali domobranci, predsednik države pa je klobasal o potrebi po strpnosti do vseh in vsakogar, po sodelovanju in preseganju sporov. Očitno je pozabil, kje je. Ni bil na pogovoru s predstavniki strank, ki bi jih prepričeval, da mora Janša, ki mu svastika ni problem, pač pa Titov spomenik, postati predsednik vlade. Bil je tam, kjer ni bilo pogajanj, kjer je bilo zlo ultimativno in je zato možen samo en, ultimativen odgovor: ne.

- **Hrvaška napoveduje globoko ohladitev odnosov s Srbijo. STA. Dnevnik, Ljubljana, 7. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/104283506/Svet/hrvaska-napoveduje-globoko-ohladitev-odnosov-s-srbijo->

Hrvaška predsednica Kolinda Grabar-Kitarović ne bo odšla na obisk v Srbijo, pričakovati je globoko ohladitev odnosov, danes piše hrvaški Jutarnji list, sklicujoč se na vire v državnem vrhu. Razlog so nedavne primerjave predsednika Srbije Aleksandra Vučića operacije Nevihta s holokavstom. Te je danes obsodilo tudi hrvaško zunanje ministrstvo.

»Po zadnjem izpadu Aleksandra Vučića, ki je primerjal Hrvaško in Hitlerjevo Nemčijo, je tudi zgolj razmišljati o krepitvi odnosov med državama nemogoče,« je *Jutarnji list* navedel izjave visokega hrvaškega uradnika.

Ta je povedal, da bo za nedoločen čas sledila globoka ohladitev odnosov s Srbijo, kar pomeni, da hrvaška predsednica ne bo obiskala Srbije, čeprav ima Vučićevo vabilo. Prav tako nekaj časa ni pričakovati niti srečanj višjih vladnih predstavnikov obeh držav.

Vučić je v soboto, na predvečer hrvaškega dneva zmage in domovinske hvaležnosti, operacijo Nevihta primerjal s holokavstom. »Hitler je hotel svet brez Judov, Hrvaška, njena politika, pa je hotela Hrvaško brez Srbov, ker so, kot so dejali, ogrožali hrvaško nacionalno bit,« je dejal Vučić. Hrvaško Nevihto, s katero se je končala vojna na Hrvaškem, je Vučić označil za etnično čiščenje in zločin.

Po ocenah vira iz hrvaškega državnega vrha, s katerim se je *Jutarnji list* pogovarjal v ponedeljek, je Vučić s svojimi izjavami populistično zaostрил razmere.

»Srbsko vodstvo je strašno razburilo navzočnost Izraela in ZDA na obeležanju Nevihte, saj oblasti v Beogradu tamkajšnjo javnost že dolgo prepričujejo, da ima Srbija vse več zaveznikov. Nato pa nad Kninom vidijo izraelske pilote in vsem je jasno, da to ni res, temveč da je Hrvaška v mnogo boljšem položaju,« je povedal visoki uradnik.

Kot je še ocenil, ima Vučić poleg tega še notranji problem, priznanje Kosova, »in zato srbsko javnost kupuje s takšnimi nacionalističnimi izpadi«.

Hrvaško zunanje ministrstvo: Etnično čiščenje je v Evropo vrnil Miloševićev režim

Na Vučićeve izjave se je danes odzvalo tudi hrvaško zunanje ministrstvo. »Primerjava z nacističnim režimom je zamenjana trditev, saj je prav režim srbskega predsednika Slobodana Miloševića ob pomoči JLA in dela hrvaških in bosansko-hercegovskih Srbov odgovoren za vrnitev etničnega čiščenja v Evropo po drugi svetovni vojni,« so opozorili na sedežu hrvaške diplomacije.

Po njihovem mnenju so Vučićeve izjave o »zlonamerne in popolnoma neutemeljene«, Srbija pa da ima, tudi spričo trditev, da sta Slovenija in Hrvaška izvršile nelegalno secesijo, pred seboj še dolgo pot pri soočanju z lastno preteklostjo, povzema hrvaška tiskovna agencija *Hina*.

Kot piše *Jutarnji list*, je srbski zunanji minister **Ivica Dačić** v ponedeljek izrazil podporo Vučiću in pri tem dejal, da »do vojne na Hrvaškem ni prišlo tako, da je Srbija izvršila agresijo, temveč sta Slovenija in Hrvaška izvedli nelegalno secesijo, potem pa je sledil odgovor zvezne vlade, ki jo je vodil Ante Marković, torej Hrvat«.

Na Vučićeve izjave se je že v nedeljo odzval tudi hrvaški premier **Andrej Plenković**, ki je dejal, da so bile te pretirane. Poudaril je še, da je dobro znano, da se je vojna odvijala na ozemlju Hrvaške in ne Srbije, da je Miloševićev velikosrbski režim izvedel agresijo na Hrvaško in da je Nevihta končala okupacijo Hrvaške.

- **Odnosom med Beogradom in Zagrebom se po spornih izjavah Vučića obeta zmrzal. Dejan Kovač. Dnevnik, Ljubljana, 7. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/104283506/svet/hrvaska-napoveduje-globoko-ohladitev-odnosov-s-srbijo->

Hrvaško praznovanje dneva zmage in domovinske hvaležnosti ter srbski dan spomina na pregnane žrtve operacije Nevihta v Kninski krajini sta poskrbela za dokaj nepričakovano in zato skrb zbujajočo zaostritev odnosov med državama.

»Hitler je hotel svet brez Judov, Hrvaška, njena politika, pa je hotela Hrvaško brez Srbov, ker so, kot so dejali, ogrožali hrvaško nacionalno bit,« je v Bački Palanki na predvečer hrvaškega praznovanja dneva zmage in domovinske hvaležnosti na osrednji srbski slovesnosti v spomin na pregnane in ubite Srbe v operaciji Nevihta leta 1995, razpredal srbski predsednik **Aleksandar Vučić**. Dejal je, da ni naključje, da se je hrvaška vojaška operacija začela na isti avgustovski dan, kot so nacisti pol stoletja prej vdrli v hišo Ane Frank in jo odpeljali v koncentracijsko taborišče. »Gre za enak zločin proti nekemu, ki je drugačen, ki ima drugačno ime, poreklo in nekega svojega boga. Edina krivda Ane Frank in Srbov v Krajini ni bila to, kar naj bi storili, ampak prepričanje nekoga, da bodo brez njih neka država in neki ljudje lepši in boljši. V obeh primerih se je iskala končna rešitev,« je dejal srbski predsednik.

Nova zmrzal s Hrvaško

Da je po tem zadnjem izpadu Vučića nemogoče razmišljati o krepitvi odnosov med državama, je za hrvaški Jutranji list zatrdil neimenovani visoki predstavnik hrvaške vlade. Časnik poroča, da hrvaška predsednica **Kolinda Grabar Kitarović** ne bo vrnila obiska srbskemu predsedniku, ki ga je v Zagrebu gostila februarja letos, ter dodaja, da je pričakovati globoko ohladitev odnosov med državama, tudi z odpovedjo že dogovorjenih srečanj. Da so Vučićeve izjave »zlomamerne in popolnoma neutemeljene«, je v svojem odzivu navedlo tudi hrvaško zunanje ministrstvo, ki dodaja, da je primerjava Hrvaške z nacističnim režimom »obrnjena trditev, saj je prav režim srbskega predsednika Slobodana Miloševića ob pomoči JLA in dela hrvaških in bosansko-hercegovskih Srbov odgovoren za vrnitev etničnega čiščenja v Evropo po drugi svetovni vojni«. Kolinda Grabar Kitarović, ki je v soboto glavnima poveljnikoma Nevihte, **Anteju Gotovini** in **Mladenu Markaču**, pred časom oproščeniha na haaškem sodišču, podelila visoki državni odlikovanji, se je na najnovejše dogajanje v odnosih s Srbijo za zdaj odzvala zgolj z izjavo, da se strani očitno ne bosta mogli zediniti glede preteklosti, da pa bi si morali prizadevati za boljšo prihodnost. Tudi hrvaški premier **Andrej Plenković** se je odzval z željo po boljšem sodelovanju s Srbijo, a ne na račun resnice. »Za vse nas je nesporno, da sta veliko agresijo na hrvaškem ozemlju izvedla Slobodan Milošević in velikosrbski režim,« je dejal za državno televizijo in ob tem zagotovil, da si na Hrvaškem želijo, da bi se srbska manjšina počutila dobro.

Osamljena Srbija

Prav slednjo je v bran Vučićevim izjavam izpostavil srbski zunanji minister **Ivica Dačić** in na srbski prodržavni TV Pink vprašal, ali ni res, da je leta 1991 na Hrvaškem živelo 560.000 Srbov, ob zadnjem popisu po Nevihti pa le še 180.000. Hrvaško osvoboditev Kninske krajine je označil za etnično čiščenje in dejal, da je »žalostno, a resnično, da se v Evropi dandanes etnično čiščenje slavi samo na Hrvaškem in Kosovu.«

Dačićeve tovrstne razlage niso nove, Vučićev okrepljeni populizem z zamegljevanjem dejanskih srbskih problemov pa pripisujejo ponovnemu razraščanju nacionalizmov v regiji. Osrednja težava zanj naj bi bilo s strani EU in širše mednarodne skupnosti zahtevano priznanje Kosova, glede katerega Srbi večinoma ne verjamejo več, da imajo kje še kakšnega zaveznika. Tamkajšnje razmere so znova eksplozivne po govoricah, da nameravajo srbske občine, ki zaman čakajo na osnutek statuta o svoji skupnosti, razglasiti avtonomijo, Vučić pa jim je v odprtem pismu zagotovil, da dokler je predsednik, »ne bo dovolil organiziranega nasilja nad Srbi in njihovimi svetinjami« ter da ne bo »nove Nevihte« niti pregona Srbov.

Dačić spet govori o odcepitvi Slovenije

V besednem obračunavanju s hrvaškim premierjem Plenkovićem, ki se je ostro odzval na Vučićevo primerjavo vojaške akcije Nevihta v Kninski krajini z nacističnim pogromom nad Judi, je srbski zunanji minister Ivica Dačić znova širil svoje poglede na vojne na tleh nekdanje Jugoslavije. »Vojna na Hrvaškem ni nastala zaradi srbske agresije, ampak ker sta se Slovenija in Hrvaška nelegalno odcepili, sledil pa je odgovor zvezne vlade, ki jo je vodil Ante Marković, torej Hrvat,« je dejal. Arbitražna komisija v okviru mirovne konference o Jugoslaviji, znana kot Badinterjeva komisija, je leta 1991 ugotovila, da je SFRJ razpadla, in ne, da sta se Slovenija in Hrvaška odcepili, kot je trdil Miloševićev režim, ki mu je pripadal tudi Dačić. V pogovoru za Pink TV je dodal, da Hrvaška nenehno vztraja pri »relativizaciji in negiranju zločinov«, dejstvo zanj pa je, da je leta 1991 na Hrvaškem živelo 580.000 Srbov, ki so »bili tam že stoletja«.

- **Podporniki makedonskega dogovora z Grčijo v anketah vodijo za šest odstotnih točk. STA. Dnevnik, Ljubljana, 8. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835656/Svet/podporniki-makedonskega-dogovora-z-grcijo-v-anketah-vodijo-za-sest-odstotnih-tock>

Več kot 40 odstotkov Makedoncev, natančneje 41,5 odstotka, bo glede na zadnjo anketo podprlo dogovor z Grčijo o imenu svoje države oz. pozitivno odgovorilo na vprašanje, ali ste za članstvo v EU in Nato s sprejetjem dogovora med republiko Makedonijo in republiko Grčijo. Proti se jih namerava izreči 35,1 odstotka.

Javnomnenjska raziskava Makedonskega centra za mednarodno sodelovanje (MCIC) je še pokazala, da se bo večina Makedoncev, to je 66,4 odstotka, udeležila posvetovalnega referenduma, ki bo 30. septembra. Na drugi strani jih namerava 19,8 odstotka referendum bojkotirati, povzema makedonska tiskovna agencija Mia.

Rezultati ankete še kažejo, da bo na referendumsko vprašanje pozitivno odgovorilo 27,4 odstotka etničnih Makedoncev, 45,2 odstotka med njimi pa jih bo proti. Bo pa referendumskega vprašanja pritrnila velika večina etničnih Albancev, in sicer 88 odstotkov. Prav tako namerava odgovor »za« obkrožiti 49,2 odstotka mladih volivcev.

Anketa je še pokazala, da ne glede na izid referenduma velika večina Makedoncev še vedno podpira vstop države v EU (80,4 odstotka) in Nato (79,9 odstotka).

Iz nje izhaja tudi, da je le okoli 20 odstotkov vprašanih popolnoma seznanjenih z besedilom sporazuma o imenu Makedonije, ki sta ga Skopje in Atene podpisala 17. junija in po katerem se bo nekdanja jugoslovanska republika imenovala Severna Makedonija.

Telefonsko raziskavo so opravili med 24. julijem in 1. avgustom med 1026 anketiranci, starejšimi od 18 let.

- **Vlada za nadomestila ribičem namenila 255.000 evrov. STA. Dnevnik, Ljubljana, 8. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835700/slovenija/vlada-za-nadomestila-ribicem-namenila-255000-evrov>

Vlada je na današnji dopisni seji ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano razporedila sredstva v višini 255.000 evrov za izplačilo nadomestila ribičem zaradi oviranega gospodarskega ribolova na morju, ki je pod suverenostjo Slovenije, v skladu z interventnim zakonom, sprejetim v okviru implementacije arbitražne razsodbe o meji s Hrvaško. Nadomestila bodo izplačana v skladu s 15. členom zakona o ureditvi določenih vprašanj zaradi končne razsodbe arbitražnega sodišča o meji med Slovenijo in Hrvaško, ki ga ob pripravi proračuna ni bilo mogoče načrtovati, piše na spletni strani vlade.

Gre za novembra lani sprejet interventni zakon, ki ga je vlada oblikovala v okviru implementacije arbitražne razsodbe z namenom urejanja posameznih vprašanj glede na razsodbo. Njegov namen je ohraniti pravice in obveznosti, ki so jih posamezniki imeli na dan razglasitve razsodbe na slovenskem ozemlju, ki je po razsodbi postalo del ozemlja Hrvaške. Omenjeni člen zakona določa, da je imetnik dovoljenja za gospodarski ribolov upravičen do nadomestila zaradi izpada dohodka zaradi oviranega gospodarskega ribolova v morju, ki je pod suverenostjo Slovenije. Nadomestilo se uveljavlja z eno vlogo za obdobje šestih mesecev. Izplača se za vsak dopolnjen meter dolžine plovila, in sicer kot zmnožek dopoljenih metrov z vrednostjo 250 evrov za obdobje šestih mesecev.

Vlogo za dodelitev nadomestila upravičenec vloži pri krajevno pristojni upravni enoti glede na naslov stalnega prebivališča oziroma sedež. O vlogi odloča ministrstvo, pristojno za ribištvo.

Interventni zakon sicer sodi v sklop štirih zakonov, ki so bili sprejeti za implementacijo arbitražne razsodbe. Ob njem so bili novembra lani sprejeti tudi zakon o evidentiranju državne meje, o zemljiški knjigi in o morskem ribištvu.

- **Vučič za razmejitve s kosovskimi Albanci. STA. Dnevnik, Ljubljana, 9. avgust 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042835775/svet/vucic-za-razmejitev-s-kosovskimi-albanci->

Srbski predsednik Aleksandar Vučić je danes dejal, da se zavzema za razmejitve z Albanci na Kosovu. Stalen izvor potencialnih sporov in problemov je namreč to, da "imamo ozemlje, za katero se ne ve, kako ga kdo obravnava in komu pripada," je dejal novinarjem v Šidu po poročanju srbske tiskovne agencije Tanjug.

Če bodo uspeli doseči razmejitve, pa ni odvisno samo od Srbije, je dejal, saj sta »za tango potrebna dva«.

Avstrijska tiskovna agencija APA navaja, da izraz »razmejitve« v Srbiji te dni večinoma razumejo kot evfemizem za delitev Kosova oziroma menjavo večinsko albanskih območij na jugu Srbije za večinsko srbski sever Kosova.

Vučič je izpostavil še, da mora biti rešitev za Kosovo vseobsegajoč paket in ne enostavna, niti poenostavljena rešitev, kot mislijo nekateri. Povedal je še, da ne more govoriti o podrobnostih pogajanj s Kosovom, saj bi s tem »odprl karte« Srbije v pogajanjih.

Vse več govora o izmenjavi ozemlja

V zadnjem času nekateri srbski in kosovski politiki vse pogosteje govorijo o rešitvi, po kateri bi si državi izmenjali omenjena območja. Na pogajanjih o normalizaciji odnosov med državama, ki pod okriljem EU potekajo od leta 2011, to sicer uradno ni nikoli bila tema pogovorov.

Na Kosovu delitvi države nasprotujejo tako vladne stranke kot opozicija, v Srbiji pa je največji kritik te ideje srbska pravoslavna cerkev.

Kosovski predsednik **Hashim Thaci** je sicer v sredo dejal, da je predlagal »popravke meje« s Srbijo tako, da bi večinsko albanske občine na jugu Srbije - Preševo, Bujanovac in Medvedja - priključili Kosovu. To pa po njegovih besedah pomeni, da ne bo prišlo do delitve Kosova niti avtonomije za Srbe na Kosovu.

Večer, Maribor

- **Porajmos, dolgo zamočlani genocid nad Romi. Timotej Milanov. Večer, Maribor, 3.8.2018**

<https://www.vecer.com/porajmos-dolgo-zamolcani-genocid-nad-romi-6536018>

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc opozarja, da genocid nad Romi ponekod še vedno traja. Spominjali se jih bomo, dokler bomo o njih govorili

V Murski Soboti je bil tudi letos simpozij v spomin na romske žrtve genocida v drugi svetovni vojni, tega Romi označujejo z izrazom porajmos. "Simpozij, ki ga organiziramo vsako leto, je opomin na dogodke, ki so se zgodili v noči z 2. na 3. avgust leta 1944," pravi predsednik Zveze Romov Slovenije **Jožek Horvat Muc**. Takrat so v plinskih celicah koncentracijskega taborišča v Auschwitzu pobili več kot 3000 Romov in Sintov.

Dejanja genocida nad Romi pa so se, kot izpostavlja, zgodila tudi drugod in še danes trajajo, tudi v Sloveniji. "Opazili smo, da nekateri slovenski politiki zanikajo genocid nad Romi v času druge svetovne vojne. Zanj obstajajo številni dokazi in tudi pričevanja preživelih." Prav tako so v času vojne slovenske Rome množično pošiljali v koncentracijska taborišča in zapore, med drugim v Auschwitz, Mauthausen, Dachau in Begunje na Gorenjskem. "V času, ko je Nemčija začela na podlagi zakonodaje radikalno reševati romsko vprašanje in izvajati deportacije, ni bilo proti temu nobenega resnega protesta," še dodaja Muc, ki pravi, da natančno število žrtev porajmosa ni znano, po nekaterih ocenah naj bi bili takrat ubili kar 80 odstotkov romske populacije v Evropi.

Genocid nad Romi pa se ni končal z drugo svetovno vojno, pove Muc, temveč se je nadaljeval tudi po njej v različnih oblikah. "Tudi v Sloveniji je bilo takrat pobitih veliko Romov, tako s strani nacističnih skupin kot s strani partizanskih. Romi pa se še danes soočajo z diskriminacijo, nestrpnostjo, rasizmom in segregacijo."

Muc pri tem opozarja, da po širitvi Evropske unije leta 2004 Romi predstavljajo eno največjih etničnih manjšin v EU, ki naj bi štela več kot 12 milijonov ljudi, po nekaterih ocenah celo 15. "Nedavni dogodki v nekaterih evropskih državah, kot so Francija, Italija, Ukrajina, Bosna in Hercegovina, Češka in Slovaška, nas opozarjajo, da se diskriminacija nad Romi še vedno

nadaljuje. V nekaterih primerih se izvajajo celo oboroženi napadi s strani policije in drugih oboroženih skupin, pri tem se rušijo in požigajo romska naselja. Pobojev Romov je vse več, genocid se nadaljuje."

V Evropi nimajo sogovorcev

Romski aktivist in novinar **Orhan Galjus** opozarja, da se genocid nad Romi ne bi mogel zgoditi, če ne bi imel politične podpore. "Ideologija fašizma je Rome označila kot bodoče žrtve z namenom očiščenja človeštva. Na podlagi te ideologije so želeli Rome izbrisati z obličja Zemlje." Taki dogodki po njegovem mnenju povzročijo travme tudi pri prihodnjih generacijah narodov, ki so to doživeli. "Ne glede na to, ali gre za Rome, Jude ali Armence ..."

Romi še vedno nimajo ustreznega sogovornika v institucijah držav in EU

Pri tem izpostavlja tudi nekatere druge primere sovražnih dejanj proti Romom v evropski zgodovini, kot so bili odvzeti romskih otrok v času Marije Terezije in programi sterilizacij romskih žensk na Češkem in Švedskem, zaradi česar imajo po njegovih besedah še danes številne romske ženske strah pred obiskom ginekologa. "Romi še vedno nimamo ustreznega sogovornika v institucijah držav, v katerih živimo, pa tudi v evropskih institucijah ne. Ni politične formacije, ki bi se zavzela za nas." Horvat Muc dodaja, da gre tudi za vprašanje politične odgovornosti, ki je v nekaterih primerih še danes nihče ni prevzel. Tudi sam meni, da romska skupnost pri evropskih institucijah nima ustreznega partnerja. "Evropski parlament bi moral biti naš zaveznik ob nedavnih dogodkih v Italiji. Pred leti je v Dobruški vasi skupina Neromov z bombami ubila dve Rominji, napadalci pa so bili kasneje oproščeni. Torej tudi v današnji Evropi še vedno ni mehanizmov, s katerimi bi bili Romi zaščiteni."

Na Hrvaškem kmalu muzej

Manjšinski poslanec v hrvaškem saboru **Veljko Kajtazi** je vsako leto govorec na spominski slovesnosti v Jasenovcu na Hrvaškem, kjer je bilo v času druge svetovne vojne taborišče, v katerem so izgubili življenje številni Srbi, Judje in Romi. Nekateri so bili odpeljani tudi v ustaško taborišče v bližnji vasi Uštica, ki je delovalo od leta 1942 do 1945. "V Evropi je bilo v času druge svetovne vojne ubitih okoli pol milijona Romov, od tega 17 tisoč v Jasenovcu," pravi.

Toliko je danes vseh Romov na Hrvaškem. "Po popisu prebivalstva leta 1948 je bilo na Hrvaškem zgolj okoli 400 Romov. Torej smo potrebovali več kot 70 let, da smo spet prišli na predvojno populacijo." Kajtazi ob tem še napoveduje, da bodo še letos na romskem pokopališču Uštica uredili romski muzej. "Te žrtve ne bodo pozabljene tako dolgo, dokler bomo o njih govorili."

Po simpoziju so se žrtvam porajmosa poklonili s polaganjem vencev pod spominsko ploščo, ki so jo pred dvema letoma odkrili na dvorišču nekdanje srednje ekonomske šole v Murski Soboti, kjer naj bi v prihodnosti nastal muzej evangeličanske, judovske in romske kulture.

- **Gustav Januš: Niso nevarni le dunajski zrezki. Intervju: Gustav Januš. Pogovarjala se je: Darka Zvonar Predan. Večer, Maribor, 4.8.2018**

<https://www.vecer.com/gustav-janus-niso-nevarni-le-dunajski-zrezki-6536228>

Gustav Januš je eden najbolj prepoznavnih koroških umetnikov. Tudi sicer ga ni mogoče spregledati, ne le spričo visoke, sloke postave in grive srebrnih las, ampak zaradi nagajivosti, s katero zre na svet okrog sebe, v nasmešku in očeh. S hudomušnostjo in ironijo je obarvan tudi dobršen del njegove poezije, za katero je bil večkrat nagraden, nazadnje pred letošnjim poletjem v domačem Celovcu z nagrado Humberta Finka. Zadnja leta se bolj kot pesnjenju posveča slikarstvu, barve, najljubša mu je rumena, so poleg črne luknje in stilizirane pisave njegov zaščitni znak. Na lep poletni dan me je z ženo Frido gostoljubno, kot znata le onadva, sprejel v njuni z okusom urejeni hiši ob gozdu, s pogledom na Dravo v daljavi, v Breznici pri Šentjakobu v Rožu na avstrijskem Koroškem.

Gustav Januš, letnik 1939, koroški Slovenec, po poklicu učitelj, je kot pesnik in slikar prepoznaven po metaforičnem in modernističnem jeziku. Je dobitnik več pomembnih nagrad, med drugim Petrarcove (1984), nagrade Prešernovega sklada (1985), zlatnika poezije (2015) in literarne nagrade, ki jo je mesto Celovec poimenovalo po publicistu in novinarju Humbertu Finku (2018). Izdal je več pesniških zbirk, tudi dvojezičnih, od tega tri v Salzburgu pri založbi Residenz, in imel več kot 70 samostojnih slikarskih razstav.

Namesto za vašo zadnjo, še bolj ko ne svežo nagrado začniva tam, kjer se je vse začelo, pri otroštvu v karavanškem hribovju na avstrijskem Koroškem, ob meji s Slovenijo. Kako vas je zaznamovalo?

"Zrasel sem enojezično, v slovenskem okolju. Sele, nemško Zell, so bile, in so pravzaprav še danes, slovenska vas. Prvo nemško besedo sem slišal šele v ljudski šoli, ko sem imel šest ali sedem let. Mati, rojena leta 1900, je bila domačinka, kmečkega porekla, oče, rojen 1890, pa iz Tržiča. Ko so tod po prvi svetovni vojni začrtali mejo, je bil ravno pri vojaki. Med vojno je bil ranjen, v Ljubljani je obiskoval šolo za žandarje, premestili so ga na tromejo, ko so tu potegnili mejo, pa so ga hoteli poslati na Hrvaško. Raje je prestopil v Avstrijo in tu postal gozdni delavec. Ko sta se poročila, je imela mati 38 let, on 48, čez leto dni sem se rodil jaz, dve leti kasneje pa še sestra, ki zdaj, poročena, živi v Svečah. Hodil sem v enorazredno šolo, imela je samo enega učitelja in 48 otrok različne starosti, od prvega do osmega razreda. Starejši šolarji so že poučevali mlajše, zelo zanimivo, vredno posebne obdelave, je bilo takratno spoštovanje starejših do mlajših."

Kako pa ste kot otrok doživljali drugo svetovno vojno?

"Moj oče je bil takrat najbrž že prestar za vojake, ostal je doma, živeli smo med partizanstvom in nemčurstvom. Imel sem šest let, ko sem doživel pribežnike čez Oslico, domobrince, ki so prosili kruha. Trkali so na vrata, mi pa smo se skrili pod posteljo, slišal sem, da so rekli, nikogar ni doma, in odšli. V naši hiši smo se nagibali bolj na stran Osvobodilne fronte, vsaj oče, mama pa je bila zelo sveta. Spomnim se, da se je, ko je duhovnik begunec pridigal, da bodo tisti, ki berejo Slovenski vestnik, tednik, ki je izhajal na levi in smo ga v našo hišo brezplačno dobivali, izobčeni, pošteno prestrašila. No, če bi Hitler

imel večje vojne uspehe in bi prišlo na Koroškem še do enega, tretjega vala izseljevanja, bi našo družino tudi izselili. Nekoč, ko sem že poučeval, mi je neki kolega, učitelj angleščine, rekel, da ne bi bilo škoda, če bi me izselili, jaz pa sem se samo nasmejal. Razjezil sem ga, ker sem rekel: Učite se angleško, morda vas bodo morali, Avstrijce, Angleži še enkrat odrešiti."

Kot najstnika vas je, kakor še marsikaterega vašega kolega iz sveta umetnosti, od Valentina Omana do Florjana Lipuša, zaznamoval Plešivec, tamkajšnja gimnazija oziroma semenišče, Marijanišče. Kako?

"Res, ko sem imel kakšnih dvanajst let, v šestem razredu, so me poslali na Plešivec. Zame je plačeval domači župnik, ki me je bil kot obetavnega učenca tja tudi napotil. Sprejemni izpit sem naredil leta 1952 in 1960 maturiral. Po maturi sem vstopil za leto dni v bogoslovje, v prvem semestru smo imeli logiko, to mi je še bilo zanimivo, v drugem pa nisem več sledil. Potem so iskali učitelje, opravil sem maturitetni tečaj in leta 1962 začel poučevati. Ko so višješolsko stopnjo ukinili in so morali vsi šolarji v glavno šolo, smo morali ljudskošolski učitelji opraviti izpite za glavnošolske učitelje. Tako sem položil izpite za učitelja fizike in kemije, slovenščine in likovne vzgoje."

Koroški Slovenec Florjan Lipuš je za Januša zapisal, da je trden kamen v koroški kulturni povezavi, ki se, prav tako dobro vešč nemščine, nikoli ni dal politično zlorabiti, ni se dobrikl in nastavljal močnim in mogočnim, prav tako on sam tega svojega položaja ni izkoriščal zase, še manj ga je obračal v svoje povišanje. Marko Kravos, tržaški Slovenec, pa, da sredi svoje jadikovalne doline daje krila smehu, posmehu, ironiji, pikrosti, šegavosti.

Zanimiva kombinacija, na eni strani eksaktna znanost, na drugi ustvarjalnost.

"Zame vsekakor. Vedno sem iskal ravnovesje med tehniko in humanistiko. V pogovoru z neko novinarko sem že rekel, da je danes moderen 'mint', torej matematika, internet, naravoslovje in tehnika, to naj bi se učili v šolah, sam pa sem to počel že veliko prej. Seveda pa sem rekel tudi, da je vonj po rožah protiutež mintu." (Smeh.)

Pa sva prišla do poezije. Letos bi lahko praznovali prav poseben pesniški jubilej, povezan s Slovenijo.

"Bo držalo. Leta 1978 je izšla v Sloveniji, pri Državni založbi Slovenije, moja prva zbirka P(e)s(m)i. V Sloveniji se malokdaj zgodi, da ti kakšen založnik piše, ali lahko objavi tvoje pesmi, meni pa se je takrat, pred štiridesetimi leti, zgodilo prav to. Pisal mi je tedanji urednik pri DZS, pesnik Kajetan Kovič, to pismo imam še danes nekje spravljeno. Šele po tej moji prvi knjigi v Sloveniji mi je izšla zbirka Pesmi v Celovcu, pri Mohorjevi založbi v navezi z mariborskimi Obzorji. Od tedaj se moje pesmi objavljajo v zbirkah. Vse stare pesmi se pojavljajo v novih zbirkah, saj jih nisem toliko napisal."

Jih imate preštete?

"To ne, takole počez bi rekel, da se jih je nabralo kakšnih tristo."

V časopisu je
vse črno na belo
tiskano.
Če hočeš
kaj zvedeti
o soncu, o travi,
o cvetočem drevesu,
moraš priti v mojo vas
in pogledati
skozi okno in
ne v časopis, ker
v časopisu je
vse črno na belo tiskano.
(Gustav Januš, Časopis)

Začeli pa ste jih pisati že na Plešivcu, kjer je izhajal Kres, glasilo katoliške slovenske dijaške družine v Marijanišču?

"V Kresu smo se literarno vadili, moja pesniška kariera pa se je začela v celovški reviji *Mladje*. Ko je leta 1960 Florjan Lipuš izdal prvo številko, še nisem sodeloval, pri drugi pa že, najprej kot likovnik. Ker me je Lipuš kot glavni urednik kar naprej prosil za sodelovanje, sem začel pisati pesmi, sprva pod psevdonimom Fran Korojan. Od leta 1971 sem bil kot urednik pristojen za pesnike, za lirski del revije, ko se je leta 1981 Lipušovo *Mladje* končalo, pa sem tudi sam nehal sodelovati."

Zakaj Fran Korojan?

"Preprosto: Franc je bil moj oče, Korojan pa je Korošec."

Vaš pesniški jezik je preprost, globina sporočila pa vzbuja misel na genialnega ljudskega duha v starem romantičnem pomenu besede, tako je zapisal kritik Peter Kolšek. Sami pravite, da ste začeli pisati v ljudskem jeziku, da ne bi ljudje ob branju vaših pesmi zaspali. Ne pišete predvsem zase?

"Dogaja se, da pesmi napišeš in objaviš v zbirki, potem pa ta obtiči v kakšni knjigarni, izgubljena v vesoljstvu stvari. Jaz pa sem bil vedno za to, da bi slika kje visela in svetila v vesoljstvo pa tudi da bi se pesmi še kar naprej brale. Neki nemški pisatelj je rekel: Mož, za katerega pišem, ne bere; neka druga nemška pesnica je rekla, da vedno za nekoga pišeš. Znanec pesnik, prijatelj Petra Handkeja, je neke v sedemdesetih izjavil, da je boljše brati časopise kot pesmi. Zakaj pesniki v tem bornem svetu, je že staro vprašanje, večno tako rekoč. Pesniki se še vedno pojavljajo, ali se berejo, pa je veliko vprašanje. Tudi Peter Kolšek je nekoč zapisal: V Sloveniji izide dvesto pesniških zbirk letno, kdo pa ji bere?! Včasih mislim, da pesniki

pišejo za pesnike, slikarji slikajo za slikarje ... Kot strokovnjak, naj rečem tako, se oddaljiš od vsakdana, izgubiš stik z realnostjo, se vživiš v ta drugi svet, si osamljen. Sam mislim, da je potrebno neko ravnovesje. Tudi pri nas je sprva bilo tako, da smo pisali bolj abstraktne pesmice, potem pa so nam ljudje, ko smo jih brali pred občinstvom, zaspali. Tako sem začel pisati bolj v ljudskem jeziku in po vsaki pesmi se je občinstvo smejalo, ploskalo ... To pa je bilo tudi nerodno, zato sem začel spet pisati v bolj hermetičnem jeziku. Zdi se mi zanimivo, kaj vse lahko z besedo ustvariš, kakšno vzdušje. Enako kot pri slikanju."

K slikanju še prideva, zdaj pa se vrniva k Plešivcu. Kako ste doživljali razmere v tamkajšnjem dijaškem domu? Utesnjujoče kot Florjan Lipuš?

"Na Plešivcu nas je spalo 60 v eni sobi, kopalnice niso bile zakurjene, ampak kot mlad človek, sploh če si pobožen, gospoda ubogaš in vse preneseš. Če pa si revolucionar, moraš iti. In nas je res malo ostalo, nekateri so šli zaradi slabega uspeha, domotožja ..."

Vi ste že ves čas bolj za evolucijo kot revolucijo?

"Drži. Za revolucijo nikoli nisem bil, pa saj nisem edini. Tudi Kreisky, recimo, se je spraševal, kdaj je smiselna."

S slovenščine pa je bilo na Plešivcu bolj slabo?

"Pouk na Plešivcu je bil samo v nemščini, popoldne, v prostem času, smo imeli malo slovenščine, k sreči jo je učitelj tako lepo poučeval, da smo vzljubili Cankarja in druge pisce. Zato pa smo pri naši slovenščini samouki. Pri strokovnih izrazih recimo, ti nam manjkajo, v matematiki, geografiji ..."

Vi ste fiziko, kemijo, risanje poučevali v nemškem jeziku?

"Vse predmete razen slovenščine. Pri slovenščini pa sem od učencev vedno zahteval, da se nekatere pesmi naučijo na pamet. Moja hči, ki je tudi učiteljica na glavni šoli, se še zdaj tega spomni. Vem, danes ni moderno zahtevati od učenca, da se mora neko pesem na pamet naučiti, ampak jaz sem to vedno zahteval. Zato so mi nekateri še danes hvaležni, da znajo nekatere balade. Poznal sem stare ženice, ki so še iz ljudske šole znale na pamet nekatere pesmi. Spremljale so jih vse življenje, kot nas spremlja očenaš."

Poezija in očenaš sta tudi zaslužna, da se je slovenščina pri vas na Koroškem obdržala.

"Res je. Poezija je tudi v narodnih pesmih. Imam tri ljubice, recimo."

Dijak na Plešivcu je bil tudi Peter Handke, ki je s svojimi prevodi vaših pesmi in z njihovim izidom pri znani nemški založbi Suhrkamp poskrbel za vašo mednarodno kariero.

"Ko je Handke živel v Salzburgu, je hotel slovenščino obnoviti oziroma se je naučiti in je začel prevajati. Najprej je prevedel Lipuša."

Na Plešivcu še ni bil slovenščini prav nič naklonjen, nasprotno?

"Takrat še ni poznal svojih korenin, šele starejši se je začel zavedati tega, da je bila mati Slovenka. Saj so tudi mnogi drugi, recimo Valentin Oman ali moja žena, rasli na ta način, v ozračju, ko so se sramovali slovenščine kot maternega jezika in je bila nemščina nekaj boljšega, lepši jezik. Ko so postali starejši, pa so se dokopali do spoznanja, da je slovenščina nekaj posebnega, morda bolj do srca segajočega. Sam sem vedno govoril, moj jezik srca je slovenščina, uradni jezik pa nemščina. Res pa sem rasel v drugačnem okolju, v vasi, kjer je bila doma samo slovenščina."

Vajin odnos s Handkejem je bil včasih tudi polemičen?

"Ko je navijal za Srbijo oziroma ko se je vpregel v Miloševićev voz. Spomnim se, da sta z nekim prijateljem potovala na Kosovo in potem rekla, da so za nevzdržne razmere tam krivi kosovski Albanci in ne Srbi. Tudi tega, da je šel na pogreb Miloševića - to mu je najbrž odneslo Nobelov nagrado - nisem razumel. Ko sem ga v tistem obdobju nekoč peljal iz Celovca domov v Grebinj, sem mu povedal, da se ne strinjam s tem, kar on zagovarja. Hotel je izstopiti, pa sem nehal drezati."

In tako sta ostala prijatelja?

"Še vedno sva v stiku po telefonu, zdaj resda manj, ker mi sluh nagaja. Prej sem ga veliko vozil po Koroškem in tudi na Kras. Še zdaj pride večkrat v domači Grebinj, kjer je imel polbrata in polsestro, zdaj sta že pokojna. Se je pa njun odnos spremenil, ko se je Handke spremenil, ko je začutil svoje slovanske korenine. Ali veste, da je imel celo strica, ki se je ukvarjal s sadjarstvom, v Mariboru?"

Domnevam, da se je odnos njegovih grebinjskih sorodnikov po njegovem odkritju slovenskih korenin spremenil na slabše?

"Seveda. Nekateri se, to je težko razmeti, še vedno sramujejo slovenskih korenin, še vedno obstaja to razmerje kot mačka in pes, ki pa se včasih tudi pobožata. Čeprav je ozračje na Koroškem zdaj precej boljše in se je sin deželnega glavarja celo šolal v slovenski gimnaziji."

Handke je že zdavnaj rekel, da ste edini genij, ki ga pozna. Gotovo je bil zdaj vesel vaše nagrade?

"Humbert Fink, po katerem se imenuje nagrada, ki sem jo zdaj dobil, je bil novinar, v svojih ocenah zelo strog. Pred tridesetimi leti je bil pri Handkeju na obisku in potem je napisal tako lep članek, v katerem celo priporoča Gustava Januša brati, da lepšega komentarja o mojem delu še nisem bral. Težko je verjeti, da je ta strogi ocenjevalec tako pozitivno pisal o slovenskem pesniku, in to v času, ko slovenščina še ni bila tako sprejeta."

Veliko zgodb koroških Slovencev o težavah zaradi slovenščine in z njo sem že slišala, vi pa zaradi nje nikoli niste imeli težav?

"Sem bogaboječ človek in avtoritete spoštujem."

Vidim, da se zraven smeje.

"Pri nas je vedno bilo tako, tudi na Plešivcu, kjer smo se šolali Slovenci in Nemci: če smo Slovenci skupaj stopili, smo se pogovarjali slovensko, mešali tudi narečja, podjunsko, rožansko, ziljsko, če pa je kak Nемеc pristopil, pa smo vsi govorili nemško. Tudi zdaj se mi še tako dogaja. So pa nekateri, ki, tudi ko pristopi kak Nемеc, še naprej govorijo slovensko, in potem se začnejo ti mešani občutki, celo nekakšnega sovraštva. Sam nisem nikoli provociral, tega nočem, z vsakim

človekom govorim, kot hoče. Zame je dvojezičnost samoumevna. Tudi v Breznici, kjer zdaj živim, nisem kot 'čuš' nikoli dobil kakšnega neprijetnega pisma ali telefonskega klica."

Morda ker ste svetel, k harmoniji in strpnosti nagnjen človek? In pripravljeni na kak kompromis?

"To pa res. Vem, da so vedno rekli, da so kompromisi nekaj gnilega, ampak jaz živim z njimi, navsezadnje je življenje en sam kompromis. To ne pomeni, da ne razumem tistih, ki trpijo zaradi nepriznavanja slovenščine kot deželne jezika in se zanj na vse pretege borijo. Res se je na Koroškem že precej spremenilo, vendar še ne toliko, da bi bilo samoumevno, da prideš v Celovcu na urad in bi lahko izbral, v katerem jeziku boš govoril."

Florjan Lipuš bo končno – s to besedo, končno, ste mu ob novici tudi čestitali - prejel najvišjo avstrijsko literarno nagrado, na katero je moral čakati tako dolgo, zato ker piše v slovenščini. Pred kratkim je protestno vrnil naziv častnega občana, ker njegove Sele, Sielach, kjer živi, še vedno nimajo dvojezične table. Podpirate njegov upor?

"Seveda dam Lipušu prav: kjer Slovenci živijo, bi morali biti krajevni napisi tudi v slovenščini. Čudno je, da naša Breznica, Freßnitz, ima dvojezično tablo, Svatne, Schlatten, pa je nimajo, čeprav so zibelka Miklove Zale. Ali pa Sveče, Suetschach. Je pa vprašanje metode, kako to doseči. Morda na prijazen način, da bi se s pristojnimi pogovarjali tako dolgo, da bi spredelili, da je to samoumevno. Ne vem, ali s pritiskom gre ali ne, to je zame vprašanje. Sam uporabljam mehke metode in se rad pošalim. Tudi na slovesnosti ob podelitvi Finkove nagrade sem rekel, križ z dvojezičnostjo je, da se z njo trajanje že tako dolgih maš še podvoji. Humor takoj zmehča ozračje."

Ima pa včasih za nekatere tudi negativen prizvok.

"Ker je Bog resen. Bog se nikoli ne smeje."

Kako sta vidva z Bogom?

"Včasih je v bližini, včasih pa nekje v veselju."

Pisatelj Janko Messner je rad poudarjal, da moraš biti ali komunist ali kristjan, vi pa ste odgovorili, da ste katoliški socialist ali socialistični katolik.

"Včasih vpijem na Katoliško cerkev, včasih na socialistično stranko. Cerkev me je poslala na Plešivec, socialistična stranka pa omogočila, da smo si tudi ljudje, kot sem jaz, takšno hišo zgradili. V mojem otroštvu v Selah so imeli zidane hiše samo bogati kmetje. Čeprav je res, da na tej moji hiši ni ometa, za katerega nisem sam malte mešal, zato pa je Handke najbrž rekel tisto o geniju. No, Messner nas je karal, da smo malomeščani, potem pa je tudi sam začel graditi hišo, ne samo Januš in Lipuš. In ko je umrl, je imel starokatoliški pogreb."

Za vas velja, da niste tipičen Korošec, vase zaprt, trpeč. Po čigavi zaslugi?

"Verjetno je to genetsko. Pa tudi rasel sem ob mami, ki me je vzgojila z ljubeznijo."

Ljubezen do slikarstva ste odkrili že na Plešivcu?

"V sedmem razredu na Plešivcu sem zunaj šolskega pouka naredil sliko več, kot je zahteval profesor, bila mu je všeč in potem sem maturiral iz likovne vzgoje. Od takrat slikam, imel sem veliko poskusov. Veste, kar nekaj časa traja, da prideš do svojega rokopisa. Potem se mi je posrečilo, tam nekje leta 1987 sem imel v rožanski galeriji Šikoronja prvo razstavo. Zdaj z isto strastjo slikam kot kadilci kadijo, le da imajo oni svoj depo v pljučih."

Vaš slikarski depo je vse prej kot skromen.

"Kot samouk sem veliko naredil. Bogdan Borčič je rekel zame, da sem preskromen, avstrijski slikar Herbert Walter Liaunig pa, da sem prepoceni. To mi, samouku, veliko pomeni, kot samouk se moraš še bolj potruditi zase in za svoje sopotnike, kolege, ker so zelo kritični. Zadovoljen sem, ker sem samosvoj, če bi ob mojih slikah rekli, to je Oman ali Borčič, bi bil nesrečen, tako pa sem srečen, ker me prepoznajo. Važno je imet svoj svet, to je vrednota, epigonstvo ni preveč dobro."

Kaj vas žene k delu?

"Ustvarjam zaradi pustolovščine, pričakovanja, kaj se bo še zgodilo. Kot sem zapisal: Zmečkane slike otroštva, zbrane v zbirki časa, silijo v sedanost ... Včasih pred spanjem se skušam vživeti v katero od poglavij svojega življenja: Plešivec, učiteljevanje ..., potem pa že zaspim. Če bi se v vse svoje življenje vživel, mogoče ne bi zaspal. Na tem računalniku, ki ga nosimo v sebi, moraš včasih tudi kaj izbrisati. Wittgenstein je rekel, o čemer ne moreš govoriti, o tem moraš molčati, jaz pa pravim, o čemer ne moreš govoriti, to moraš slikati."

Pišete še?

"Včasih. Ampak je vrelec bolj suh, se mi zdi, da sem se že izpisal. Je pa moj predsednik Ivo Svetina, moj pravim, ker sem član Društva slovenskih pisateljev, rekel, da pesmice lahko pišeš samo kot najstnik ali kot starec."

No, vi pesnikujete vse življenje.

"Veste, najstnik si lahko tudi pri štiridesetih ali petdesetih. Meni se zdi, da je Donald Trump zdaj nekje v puberteti. Sam sem vedno rekel, pamet je regulator, kot najstnik si več upaš, pamet te pozneje zadržuje ..."

Je to dobro ali slabo?

"Za poezijo je pravzaprav slabo. Povedal vam bom nekaj žalostnega. Ko je neka nemška pesnica povabila znano avstrijsko pesnico Christine Lavant, ki je veliko pisala, k sodelovanju, ji je ta odgovorila: 'Naredite to stvar brez mene, moje pesmi se mi gnusijo in vsa umetnost sploh.' Bilo je sedem let pred njeno smrtjo. Ta stavek me je pretresel, skoraj sem se razjokal. No, sam se ob svojih pesmih še vedno nasmejem."

Ko je švicarski pisatelj Ilmi Rakusa, tudi nagrajenki Vilenice (2005), hčerki Madžarke in Slovenca, umrl oče, je na osmrtnico zapisala Janušev verz: V slovo se vrača ljubezen. Zdaj sem z bližino v daljavi na poti je Janušev verz, ki se je tudi že znašel na osmrtnici. "Ob tem si rečem, poglej, nekaj je le nastalo iz nekega jezika, ki prej tako rekoč ni obstajal," pravi avtor.

Kaj pa mladi rod pesnikov? Kako gledate nanj?

"Nikoli ni dovolj pesnikov in slikarjev, vse je boljše od vojne."

Pa med koroškimi Slovenci?

"Imamo svojo revijo, Rastje, vsak, ki zna napisati a ali b, lahko piše. Danes so založbe darežljive, rade tiskajo pesniške zbirke. Pa sva spet pri vprašanju: mož ali pa, reciva, ženska, za katero pišem, ne bere."

Kakšen je vaš odnos do Slovenije?

"Včasih sem bolj spremljal stanje v Sloveniji, zdaj manj, ker me ne vabijo več na branja, nekaj sem imel tam tudi precej razstav. Ljubljena Slovenija na eni strani, po drugi pa slišim, da so kulturniki nezadovoljni s kulturo v Sloveniji. V nekem intervjuju sem rekel, da je kultura zame vedno nekaj prvovrstnega, prednostnega, pred politiko, ampak politika tudi mora biti, da kaj uredi. Slovenci smo bili vedno pod drugimi oblastmi, zdaj smo se osamosvojili, ampak če sta dva Slovence skupaj, se že kregata."

Pa odnos do Dunaja? Všeč mi je vaša pesem o kozmopolitu, ki obtiči na Dunaju, ker mu sveže ocvrti dunajski zrezki tako dišijo, da postane nacionalist.

"O Dunaju ne razmišljam veliko. No, niso nevarni samo dunajski zrezki, nevarno je jesti tudi samo kranjske klobase.« (Smeh.)

Leta 1972 ste v pesmi Stric zapisali da je stric izgubil očala, in to zdaj ko se je veselil, da bo na avstrijskem Koroškem kmalu lahko videl in bral dvojezične napise. Kaj bi videl skozi ta očala danes?

"Morda bi stekelca malo pobrisal in ne vem, kaj bi rekel. Zame je Pliberk, kjer ni od nedavnega brez dvojezičnega napisa nobena krajevna tabla, čudež, enako Železna Kapla. Veste, tri leta sem bil v Pliberku učitelj in pliberški meščani so bili, enako kot kapelski, zelo, kako naj rečem, 'štolc', ponosni ... To je razvoj, morda večji kot v Sloveniji, kar se tiče spoštovanja slovenskega jezika in kulture. Čeprav seveda še nismo Švica, kjer je samoumevna celo štirijezičnost, ampak nekaj spoštovanja do slovenščine pa že je."

Nekateri pravijo, da je vse prepozno, češ, dvojezične table bi bilo treba postaviti prej, zdaj so to v resnici pogrebne table.

"Bom odgovoril šaljivo: morda jejo vsak dan samo kranjske klobase."

Kakšen pa je vaš odnos do smrti?

"Skušati se umiriti in spoznati, da je življenje končno, ne biti preveč agresiven do tega spoznanja, ampak uvideven. Najlepši konec bi bil srčni infarkt, ampak konca si ne moreš izbrati. Sem si pa že zdavnaj sestavil nagrobni napis, ki naj bi se glasil:

'Tukaj počiva moj ljubljeni mož Gustav Januš in čaka na vstajenje.' Da bo še en napis v slovenščini več."

- **Italijanska politika in nestrpnost: Razlogi za zaskrbljenost. Bojan Brezigar, Trst. Večer, Maribor, 6.8.2018**

<https://www.vecer.com/italijanska-politika-in-nestrpnost-razlogi-za-zaskrbljenost-6537503>

Na italijanskih družbenih omrežjih kroži naslednja anekdota: "Prišli so po Rome in sem molčal, ker kradejo. Prišli so po Jude in sem molčal, ker nas izkoriščajo. Prišli so po homoseksualce in sem molčal, ker so mi antipatični. Prišli so po komuniste in sem molčal, ker se z njimi ne strinjam. Potem so prišli pome in ni bilo nikogar več, ki bi lahko govoril." Anekdota je vezana na dogajanja zadnjih dni; v dveh tednih je bilo več kot deset fizičnih napadov na temnopolte osebe. Dogodki so dosegli višek v noči na nedeljo z dvema napadoma, ki zadnje dni polnita vse italijanske medije. Neznanci so v Moncalieriju pri Torinu iz avtomobila zagnali nekaj jajc v temnopolto atletinjo Daisy Osakue, nigerijskega rodu, vendar italijansko državljanko, državno prvakinjo v metu diska. Dekle se je moralo zateči v bolnišnico in še ni gotovo, ali se bo lahko v prihodnjih dneh udeležila evropskega prvenstva v Berlinu. Na isti večer sta v Latini pri Rimu dva moška z avtomobilom zasledovala avto, ki naj bi ga domnevno vozil neki tat. Slednji se je zaletel v obcestni zid, zbežal iz avtomobila, moška sta mu sledila in naj bi ga zbila na tla. Ni jasno, kaj se je dogajalo, dejstvo je, da je domnevni tat, 43-letni Maročan, umrl. Obdukcija bo morala ugotoviti razloge smrti.

To pa sta samo ena zadnjih dogodkov. 24. julija je v Rimu moški streljal z zračno puško z balkona sedmega nadstropja: zadel je 13 mesecev staro romsko deklico, ki jo je nosila mati v naročju. Deklica je v bolnišnici v zelo resnem zdravstvenem stanju in zdravniki domnevajo, da so njeni možgani utrpeli hude poškodbe. Moški, 50-letni uslužbenec senata, se je izgovarjal, da je samo preizkušal novo zračno puško in se je sprožil strel. Izgovor je malo verjeten - tudi zaradi romskih oblačil matere. Bilo je tudi nekaj drugih primerov streljanja z zračnimi puškami in veliko primerov psovovanja in žalitev: od gostov javnega lokala, ki so zavrnilo strežbo temnopoltega natakara in je moral poseči lastnik lokala, do zdravstvenega doma, kjer so zavrnilo temnopoltega pacienta, češ da tisto ni veterinarska ambulanta.

Italijanska vlada bi se morala soočiti z nevarnostjo, ki jo predstavlja porast nestrpnosti, pa jo sama podžiga

To ni od danes. Leta 2014 je poslanec Severne lige Roberto Calderoli v parlamentu opsoval z opico prvo temnopolto ministrico v zgodovini Italije Cecile Kyenge, nogometaš Mario Balotelli pa je že pred leti zapustil italijanske klube zaradi žalitev in šikaniranja, katerega tarče so vsi temnopolti nogometaši v Italiji. Skratka, postavlja se vprašanje, ali so Italijani rasisti. Vsi si prizadevajo, da bi to zanikali. Tudi sodniki, ki za zgoraj navedena kazniva dejanja v obtožnice niso vključili obteževalne okoliščine rasističnih vzgibov in celo ugledni pravniki nekoliko sramežljivo osvajajo to načelo, pred nekaj dnevi tudi bivši predsednik ustavnega sodišča Sabino Cassese v intervjuju na državni televiziji, vendar s pripombo, da je treba paziti, da ne postanejo rasisti. Alarmni zvonec je Cassese okrepil s svarilom, da ustava poleg enakopravnosti zagotavlja enako dostojanstvo vsem, ne samo italijanskim državljanom.

Notranji minister Matteo Salvini, prvak Lige, ki je s svojimi izjavami v času volilne kampanje in tudi po imenovanju za ministra spustil duh iz steklenice, ne komentira posameznih dogodkov, vendar ostaja pri svojih stališčih: najprej Italijani, prosto po Trumpu. Slednji je nedavno italijanskega premiera Giuseppa Conteja, ki je bil na obisku v Washingtonu, pohvalil glede politike Italije do priseljencev in dejal, da bi morale druge evropske države to politiko posnemati. Ta politika je v torek privedla do vrnitve Libiji skupine 102 pribežnikov, ki jih je italijanski vlačilec rešil v Sredozemlju, čeprav so vse mednarodne organizacije do visokega komisariata ZN za begunce razglasile, da libijska pristanišča niso varno zatočišče in je znano, v kakšnih nečloveških pogojih živijo begunci v Libiji. Seveda, problemi niso enostavni in iskanje rešitev ni lahko. Vendar bi se morala italijanska vlada tudi soočiti z nevarnostjo, ki jo predstavlja porast nestrpnosti. Namesto tega pa Salvini dejansko

podžiga nestrpnost, njegovi zavezniki Gibanja 5 zvezd pa mu to dopuščajo. Razlogov za zaskrbljenost je več kot dovolj in anekdota, navedena na začetku je povsem na mestu.

Vestnik, Murska Sobota

- Spominjali se jih bomo, dokler bomo o njih govorili. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, 3.8.2018

<https://www.vestnik.si/spominjali-se-jih-bomo-dokler-bomo-o-njih-govorili-6535768>

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc opozarja, da genocid nad Romi ponekod še vedno traja

V Murski Soboti je bil tudi letos simpozij v spomin na romske žrtve genocida v drugi svetovni vojni, tega Romi označujejo z izrazom porajmos. »Simpozij, ki ga organiziramo vsako leto, služi kot opomin na dogodke, ki so se zgodili v noči z 2. na 3. avgust leta 1944,« pravi predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc. Takrat so v plinskih celicah koncentracijskega taborišča v Auschwitzu pobili več kot 3000 Romov in Sintov. Dejanja genocida nad Romi pa so se, kot izpostavlja, zgodila tudi drugod in še danes trajajo, tudi v Sloveniji. »Opazili smo, da nekateri slovenski politiki zanikajo genocid nad Romi, ki se je zgodil v Sloveniji v času druge svetovne vojne. Zanj obstajajo številni dokazi in tudi pričevanja preživelih.« Prav tako so v času vojne slovenske Rome množično pošiljali v koncentracijska taborišča in zapore, med drugim v Auschwitz, Mauthausen, Dachau in Begunje na Gorenjskem. »V času, ko je Nemčija začela na podlagi zakonodaje radikalno reševati romsko vprašanje in izvajati deportacije, ni bilo proti temu nobenega resnega protesta,« še dodaja Muc, ki pravi, da natančno število žrtev porajmosa ni znano, po nekaterih ocenah naj bi takrat ubili kar 80 odstotkov romske populacije v Evropi. Genocid nad Romi pa se ni končal z drugo svetovno vojno, pove Muc, temveč se je nadaljeval tudi po njej v različnih oblikah. »Tudi v Sloveniji je bilo takrat pobitih veliko Romov, tako s strani nacističnih skupin kot s strani partizanskih. Romi pa se še danes soočajo z diskriminacijo, nestrpnostjo, rasizmom in segregacijo.« Muc pri tem opozarja, da po širitvi Evropske unije leta 2004 Romi predstavljajo eno največjih etničnih manjšin v EU, ki naj bi štela več kot dvanajst, po nekaterih ocenah pa tudi petnajst milijonov ljudi. »Nedavni dogodki v nekaterih evropskih državah, kot so Francija, Italija, Ukrajina, Bosna in Hercegovina, Češka in Slovaška nas opozarjajo, da se diskriminacija nad Romi še vedno nadaljuje. V nekaterih primerih se izvajajo celo oboroženi napadi s strani policije in drugih oboroženih skupin, pri tem se rušijo in požigajo romska naselja. Pobojev Romov je vse več, genocid se nadaljuje.«

V Evropi nimajo sogovorcev

Romski aktivist in novinar Orhan Galjus opozarja, da se genocid nad Romi ne bi mogel zgoditi, če ne bi imel politične podpore. »Ideologija fašizma je Rome označila kot bodoče žrtve z namenom očiščenja človeštva. Na podlagi te ideologije so želeli Rome izbrisati z obličja Zemlje.« Taki dogodki po njegovem mnenju povzročijo travme tudi pri prihodnjih generacijah narodov, ki so to doživeli. »Ne glede na to, ali gre za Rome, Jude ali Armence.« Pri tem izpostavlja tudi nekatere druge primere sovražnih dejanj proti Romom v evropski zgodovini, kot so bili odvzeti romskih otrok v času Marije Terezije in programi sterilizacij romskih žensk na Češkem in Švedskem, zaradi česar imajo po njegovih besedah še danes številne romske ženske strah pred obiskom ginekologa. »Romi še vedno nimamo ustreznega sogovornika v institucijah držav, v katerih živimo, pa tudi v evropskih institucijah ne. Ni politične formacije, ki bi se zavzela za nas.« Horvat Muc k temu dodaja, da gre tudi za vprašanje politične odgovornosti, ki je v nekaterih primerih še danes nihče ni prevzel. Tudi sam meni, da romska skupnost pri evropskih institucijah nima ustreznega partnerja. »Evropski parlament bi moral biti naš zaveznik ob nedavnih dogodkih v Italiji. Pred leti je v Dobruški vasi skupina Neromov z bombami ubila dve Rominji, napadalci pa so bili kasneje oproščeni. Torej tudi v današnji sodobni Evropi še vedno ni mehanizmov, s katerimi bi bili Romi zaščiteni.«

Na Hrvaškem kmalu spominski muzej

Manjšinski poslanec v hrvaškem saboru Veljko Kajtazi je vsako leto govorec na spominski slovesnosti v Jasenovcu na Hrvaškem, kjer je bilo v času druge svetovne vojne taborišče, v katerem so izgubili življenje številni Srbi, Judi in Romi. Nekateri so bili odpeljani tudi v ustaško taborišče v bližnji vasi Uštica, ki je delovalo od 1942 do 1945. »V Evropi je bilo v času druge svetovne vojne ubitih okoli pol milijona Romov, od tega 17 tisoč Romov v Jasenovcu,« pravi. Toliko je danes vseh Romov na Hrvaškem. »Po popisu prebivalstva leta 1948 je bilo na Hrvaškem zgolj okoli 400 Romov. Torej smo potrebovali več kot 70 let, da smo spet prišli na predvojno populacijo.« Kajtazi ob tem še napoveduje, da bodo še letos na romskem pokopališču Uštica uredili tudi romski muzej. »Te žrtve ne bodo pozabljene tako dolgo, dokler bomo o njih govorili.« Po simpoziju so se žrtvam porajmosa poklonili s polaganjem vencev pod spominsko ploščo, ki so jo pred dvema letoma odkrili na dvorišču nekdanje srednje ekonomske šole v Murski Soboti, kjer naj bi v prihodnosti nastal muzej evangeličanske, judovske in romske kulture.

MMC RTV SLO

- Kosovski predsednik Thaci izključil možnost delitve Kosova. B. V. Priština - MMC RTV SLO. 3. avgust 2018

Srbija nima nadzora nad Kosovom že skoraj dvajset let

<http://www.rtvlo.si/svet/evropa/kosovski-predsednik-thaci-izkljucil-moznost-delitve-kosova/462291>

Kosovski predsednik Hashim Thaci je zavrnil dogovor o delitvi Kosova, ki ga je predlagala Srbija. Delitev je označil za "nesprejemljivo". Kosovo je sicer razglasilo samostojnost pred desetimi leti.

"Kosovskemu ljudstvu želim zagotoviti, da je ni sile, ki bi Kosovo prisilila v razpravo in strinjanje z delitvijo," je v torek na novinarski konferenci po poročanju Al Džazire dejal Thaci.

V sredo pa je dodal, da morata Kosovo in Srbija čim prej doseči dogovor o "medsebojnem priznanju". Ta dogovor bi sicer lahko vključeval "popravek" meja, je dejal.

Thaci se je tako odzval na izjavo srbskega predsednika **Aleksandra Vučića**, ki je pozval k "razmejitvenemu" sporazumu med državama (Srbija sicer kosovske državnosti še ne priznava). Vučić je predlagal, da bi se sever Kosova, kjer živijo predvsem Srbi, priključil Srbiji, območje okoli mesta Preševo v Srbiji, kjer je večina prebivalcev Albancev, pa bi v zameno postalo del Kosova.

Srbija je nadzor nad Kosovom izgubila po Natovemu napadu na takratno Zvezno republiko Jugoslavijo leta 1999. Kljub temu Beograd vztraja, da je Kosovo, ki je razglasilo samostojnost leta 2008, del Srbije.

Kosovo je do zdaj priznalo več kot sto držav, vključno z ZDA in večino članic EU-ja.

- **Ljubljana dobiva prve spotikavce, spominska obeležja žrtvam holokavsta. K. T. Ljubljana - MMC RTV SLO. 6. avgust 2018**

<http://www.rtv slo.si/kultura/drugo/ljubljana-dobiva-prve-spotikavce-spominska-obelezja-zrtvam-holokavsta/462502>

Spotikavci veljajo za največji decentralizirani spomenik žrtvam nacizma

V Ljubljano se bo s položitvijo spominskih znamenj, tako imenovanih spotikavcev, simbolično vrnilo 23 slovenskih Judov, ki so bili žrtve holokavsta.

Slika: Gunter Demnig in Boruh Pahor polagata obeležje v spomin slovenskim Judom. Foto: BoBo

Spotikavce, gre za kamnite tlakovce, prevlečene s slojem medenine z imeni žrtev, je začel leta 1992 pred stavbami z zadnjim znanim naslovom žrtev postavljati umetnik **Gunter Demnig**. Prve je postavil v Nemčiji, od takrat pa so spotikavce, skupno že več kot 60.000, postavili v več kot 610 mestih v 22 državah, poleg Nemčije tudi v Avstriji, na Madžarskem, Nizozemskem, v Belgiji, na Češkem, Norveškem in Ukrajini. Spotikavci veljajo za največji decentralizirani spomenik žrtvam na svetu.

Slika: Gunter Demnig drži obeležja v spomin slovenskim Judom. Foto: BoBo

Projekt bo trajal dve leti

Nekaj spotikavcev je bilo leta 2012 že položenih v Mariboru, zdaj pa bo polaganje steklo še v Ljubljani. Ob 10. uri so prva spotikavca položili na Cankarjevem nabrežju, prva častna polagalca bosta ob Demnigu predsednik države **Borut Pahor** in predsednik državnega zbora **Matej Tonin**, zadnjega danes bodo položili ob 18. uri na Križevniški ulici. Do konca leta naj bi postavili prvih 23 obeležij za osebe, za katere je direktorju Judovskega kulturnega centra **Robertu Waltlu** ter zgodovinarju in direktorju Sinagoge Maribor **Borisu Hajdinjaku**, ki sta v okviru projekta zbirala zgodovinske podatke, uspelo najti nesporno dokumentacijo o njihovem bivanju v Ljubljani. Akcijo bodo nadaljevali še v prihodnjih dveh letih, so sporočili iz Judovskega kulturnega centra.

V spremljevalnem programu bodo ob 18. uri v Judovskem kulturnem centru odprli inštalacijo, posvečeno 587 slovenskim žrtvam holokavsta, pod katero se podpisujeta **Miran Mohar** in **Vadim Fiškin**, poleg tega pa tudi serijo plakatnih portretov **Vuka Čosića** z naslovom *Undeleted - Rekonstruirani portreti izbrisanih ljubljanskih judovskih someščanov*. Zbrane bo s predavanjem nagovoril tudi Demnig.

Dogodek organizira Judovski kulturni center v sodelovanju s Sinagogo Maribor, Mini teatrom in ZRC SAZU, projekt pa sta podprla Komisija za spomenike in obeležja Mestne občine Ljubljana ter župan **Zoran Jankovič**.

Pred drugo svetovno vojno je v Ljubljani živelo okoli 160 pripadnikov judovske skupnosti, med vojno pa se jim je pridružilo več tisoč judovskih beguncev. V holokavstu je bilo uničene več kot 90 odstotkov slovenske judovske skupnosti.

- **Na Jesenicah rojena somalijska begunka in njena mama dobili azil. Al. Ma., Jesenice, Ljubljana - MMC RTV SLO, STA, 8. avgust 2018**

Zdaj je v integracijskem domu

<http://www.rtvlo.si/slovenija/na-jesenicah-rojena-somalijska-begunka-in-njena-mama-dobili-azil/462745>

Somalijska begunka Firdews in njena na Jesenicah rojena hčerka Sabreen sta dobili mednarodno zaščito in bosta lahko ostali v Sloveniji.

V jeseniškem društvu UP, kjer deklici in njeni mami že vse od oktobra 2016 stojijo ob strani, so tega zelo veseli in računajo, da se bosta lahko uspešno vključili v slovensko družbo. Kot je za STA povedala predsednica društva **Faila Pašić Bišić**, je bila odločba o mednarodni zaščiti, na katero so čakali več kot leto in pol, izdana v torek, zdaj pa so ji jo vročili. Po dolgotrajnih prizadevanjih so bili postopki vendarle končani za begunko pozitivno, k čemur je prispevalo tudi dejstvo, da je bila **Sabreen** rojena na Jesenicah, potem ko je **Firdews** oktobra 2016 visoko noseča prišla iz Trbiža v Slovenijo in so ji v Ratečah na pomoč priskočili domačini.

"Ne glede na vso predanost, ki jo humanitarni delavci izkazujemo, upoštevamo tudi vso zakonodajo in odločevalci so tisti, ki potem naše delo nadgradijo ali pa ga popolnoma poteptajo," je dejala Pašić Bišićeva, ki je vesela, da se je ta zgodba *"srečno rešila"*. *"Zelo smo se borili, upoštevali vsa navodila, pisali in lobirali. Uspelo nam je in ob vseh zlobnih komentarjih v današnjem času je bilo to vredno vsakega atoma energije,"* je poudarila.

"S tem, ko smo dali priložnost tej družinici, smo dejansko rešili dve življenji in verjamem, da otrok, ki mu bo ponujen dober izobraževalni sistem in dober integracijski proces, lahko postane zelo pomemben akter v nadaljnjem delu z migranti pri nas," je prepričana Pašić Bišićeva.

Zdaj v integracijski hiši

Firdews skupaj s skoraj dveletno Sabreen še vedno biva v azilnem domu, nato pa bo sledilo enoletno bivanje v integracijski hiši v Ljubljani ali Mariboru, kjer se bosta navajala na življenje zunaj azilnega doma. Po enem letu bo nastopila popolna neodvisnost in samostojnost, na katero se obe že navajata.

Malčica s pomočjo zbranih prostovoljnih prispevkov obiskuje vrtec. Poskrbeli so tudi za opismenjevanje mame, ki zdaj zna brati in pisati. Tako je že primerna za takšno delovno okolje, v katerem ne potrebujejo posebej izobraženih ljudi in Firdews – kot je povedala Pašić Bišićeva – si tudi močno želi zaposlitve.

"Tudi prav je, da začne delati, živi in da postane koristen del slovenske družbe in da družbi vrača tisto, kar ji je dala," je dejala predsednica društva UP, kjer bodo družinici še naprej stali ob strani. Računajo tudi, da se bo Firdews odločila za združitev svoje ožje družine, ki jo omogoča mednarodna zaščita, in da bosta v Slovenijo prišla tudi njena starejša otroka.

- **Vučić se zavzema za "razmejitev z Albanci". J. R. Beograd, Šid - MMC RTV SLO, STA, 9. avgust 2018**

Opozicija: Predsednik prestopil svoja pooblastila

<http://www.rtvlo.si/svet/evropa/vucic-se-zavzema-za-razmejitev-z-albanci/462862>

Srbski predsednik Aleksandar Vučić je dejal, da se tako osebno kot politično zavzema za razmejitev z Albanci na Kosovu in v Metohiji.

"Sem za – in to je moja politika – za razmejitev z Albanci. Ozemlje, za katero se ne ve, kako ga kdo obravnava in komu pripada – to je vedno vir potencialnih konfliktov," je Vučić dejal novinarjem v mestu Šid v bližini meje med Srbijo in Hrvaško, poroča srbska radiotelevizija B92.

Dodal je, da ne more razkriti, o čem se pogaja s Kosovom, saj bi tako razkril *"srbske karte"*. *"Dogovor med Beogradom in Prištino mora biti vseobsegajoč sveženj, kar ni tako poenostavljeno in enostavno, kot si nekateri predstavljajo,"* je še pojasnil.

Avstrijska tiskovna agencija APA navaja, da izraz *"razmejitev"* v Srbiji te dni večinoma razumejo kot evfemizem za delitev Kosova oziroma menjavo večinsko albanskih območij na jugu Srbije za večinsko srbski sever Kosova.

Opozicija opozarja na protiučustavnost ideje

Srbska opozicijska stranka DSS je medtem opozorila, da Vučićeva ideja o razmejitvi namiguje na spreminjanje državnih meja, kar je v nasprotju z ustavo in zakonom. V ustavi je namreč zapisano, da vlada *"določi in vodi politiko"*, medtem ko predsednik zastopa državo doma in v tujini in zato ni pooblaščen za določanje ali vodenje politike.

Srbska premierka **Ana Brnabić** je v torek dejala, da srbska vlada nima uradnega stališča do vprašanja Kosova in Metohije. Pojasnila je, da bo Srbija zavzela stališče, ko bo na mizi več konkretnih predlogov, a dodala, da se predsednik Vučić *"po najboljših močeh, tako z leve kot z desne strani in iz vseh perspektiv trudi za kompromisno rešitev, da izgubimo čim manj in pridobimo čim več"*, še poroča B92.

Je na mizi menjava ozemelj?

V zadnjem času nekateri srbski in kosovski politiki vse pogosteje govorijo o rešitvi, po kateri bi si državi [izmenjali omenjena območja](#). Na pogajanjih o normalizaciji odnosov med državama, ki pod okriljem Evropske unije potekajo od leta 2011, to sicer uradno ni bila nikoli tema pogovorov.

Thaci predlagal "popravke meje"

Na Kosovu delitvi države nasprotujejo tako vladne stranke kot opozicija, v Srbiji pa je največji kritik te ideje Srbska pravoslavna cerkev. Kosovski predsednik **Hashim Thaci** je v sredo dejal, da je predlagal *"popravke meje"* s Srbijo tako, da bi večinsko albanske občine na jugu Srbije – Preševo, Bujanovac in Medvedja – priključili Kosovu. To pa po njegovih besedah pomeni, da ne bo prišlo do delitve Kosova in niti avtonomije za Srbe na Kosovu.

Mladina, Ljubljana

- **Zadnji dnevi raja : (brez koalicije strank srednje bataljonske bojne skupine z Levico?) /Vlado Mihelj. – št. 31, 03.08.2018, str. 6**
- **Nevarna igra : manjšinska vlada je postala realna možnost, realna možnost pa so tudi nove volitve /Jure Trampuš. – št. 31, 03.08.2018, str. 7**
- **Dialog : nova španska vlada napoveduje politično rešitev »katalonskega vprašanja« /Marjan Horvat. – št. 31, 03.08.2018, str. 12**
- **Povečava : strankarske maske padajo /Janko Lorenci. – št. 31, 03.08. 2018, str. 17**
- **(Pre)velika neenakost je strup za družbo /Marjan Horvat. – št. 31, 03.08.2018, str. 24-26**
- **Zaskrbljeni državljani : desni hujskači že dolgo določajo ton politične razprave v Nemčiji / Matthias Bartsch et. al. – št. 31, 03.08.2018, str. 38-40 (c Der Spiegel)**

Reporter, Ljubljana

- **Ne smrdi! / Drago Karl Ocvirk. – št. 32, 06.08.2018, str. 17**
- **Potujoči cirkus Ivana Serpentinška /Igor Kršinar. – št. 32, 06.08.2018, str. 18-21**
- **Grozi nam demografski cunami iz Sahela /Marko Osolnik. – št. 32, 06.08.2018, str. 48-51**
- **Policija ne obvladuje več meje in migrantov /Gregor Preac. – št. 32, 06.08.2018, str. 55**

Policija ne obvladuje več meje in migrantov - Se bodo ljudje oborožili in samoorganizirali? (KOLUMNA). Gregor Preac Reporter, Ljubljana, 09. avg. 2018

<https://reporter.si/clanek/slovenija/gregor-preac-policija-ne-obvladuje-vec-meje-in-migrantov-se-bodo-ljudje-oborozili-in-samoorganizirali-653443>

Videti je, da je samo 14 let po vstopu v EU politični sistem v Sloveniji povsem kolapsiral, kakor tudi pravna država. Ne le da je v parlamentu poplava političnih strank, težko je izvoliti vlade oziroma stabilne vlade. Tudi gospodarstvo se že desetletje nikamor ne premakne.

Nezaposlenost nam rešujeta Avstrija in 100.000-glavi odliv mladih v Skandinavijo in drugam. Nemška in EU-politika migracij, multikultija, odprtih meja, varčevalnih ukrepov je prinesla samo zastoj, kopičenje javnega dolga, kaos, nasilje, rast kriminala povsod po EU in v Sloveniji, pa radikalizacije in versko, ideološko in drugo sovraštvo na vseh straneh, to se kaže tudi v nezmožnosti pragmatizma, sodelovanja in sestave stabilne vlade.

Razdrobljenost že tako majhne države in naroda je seveda njun konec! Vi ne bi odložili medslovenskih zgodovinskih, verskih, ideoloških razprtij in družno uredili zadeve na meji?!

Ko je zdaj Italija zajezila dotok migrantov, so se tihotapske mafije obrnile v Španijo, kjer je nedavno 600 črnih Afričanov naskočilo in preplezalo ograjo v Ceuti, španski enklavi na obali Maroka, vse več je tudi poročil o napadih in ropih afriških ilegalnih migrantov na španska letoviška mesteca, njihove obale, turiste, kamor pač čolni in ladje priplujejo. Kaže, da slovenska policija in vojska ne obvladujeta več nadzora meje!

Prijetim ilegalnim migrantom je policija taksi služba v že tako polne azilne domove, kjer se te skupine mladih moških brez vsakršne varnostne preverbe in velikokrat s ponarejenimi identitetami prosto brezdelno sprehajajo po slovenskih mestih. Po 308. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije bi jih morali za ilegalni prehod meje oglobiti in izgnati oziroma je zagrožena tudi do triletna zaporna kazen.

Za tiste, torej policiste, vojake, uradnike, lažne humanitarce, politike, župane, ministre, predsednika vlade in države, tihotapce, ki jim pri prehodu ali ilegalnem prečkanju državnega ozemlja pomagajo, pa je prav tako zagrožena do petletna zaporna kazen in globa.

Tako na družbenih medijih in v javnosti raste jeza tudi na prej nedotakljivo slovensko policijo in vojsko. Padajo preprosta vprašanja, zakaj policija kolaborira s tihotapskimi združbami in ščiti ilegalne migrante, med njimi verjetne kriminalce in morebitne teroriste? Ali slovenski vojaki in policisti nimajo domoljubja, jim ni do države, zaščitite meje, boja proti ilegalnim vpadom kriminalnih združb?

Prijetim ilegalnim migrantom je policija taksi služba v že tako polne azilne domove, kjer se te skupine mladih moških brez vsakršne varnostne preverbe in velikokrat s ponarejenimi identitetami prosto brezdelno sprehajajo po slovenskih mestih. So le neodgovorni plačanci, ki jih z obljubami ali občasnim povišanjem plač vlada v Ljubljani zlahka podkupuje? Nimajo družin, nočejo razumeti, kako je ljudem, ki jim mimo hiš vsak dan hodijo oboroženi neznanzi iz dežel, kjer sta nasilje, rop, umor nekaj vsakdanjega? Mnogi razmišljajo in zapišejo, da je čas, da si ljudje ob meji priskrbijo orožje, da se organizirajo v oborožene redarstvene ali obrambne skupine, pojavljajo se celo imena kot teritorialna obramba, vaške straže in podobno. Kaj to pomeni za pravno državo?

Ko država oziroma njene ustanove ne delujejo, delujejo slabo ali nočejo delovati, se ljudje organizirajo sami. Seveda te potem trojka CEP (Cerar, Erjavec, Pahor) in drugi nesposobneži razglasijo za hujskače in protidržavne elemente. Pojavi se Sova, ki nadzoruje novinarje, medije, družbene medije in ljudi, ki se borijo proti kriminalu in kriminalnim združbam ter vsemu ilegalnemu.

Poslanci anarholevice ter državni mediji te za opozarjanje obtožijo za sovražni govor, obenem pa Koran, ki je leglo zla in z vsaj desetino besedila izredno nasilen, celo bolj nasilen od Mein Kampfa, razglasijo za knjigo miru in knjigo knjig. Na

facebooku je nenadoma izginila skupina s 1500 člani Stop islamizaciji Slovenije, bodisi izbrisana ali blokirana. Redki politiki ali novinarji, ki si drznejšo opozarjati na zlo Korana, hadita, šeriatkega prava in potemtakem islama in njegove totalitarnosti, islamizma, džihadizma, terorizma, dobivajo kazenske prijave in obiske policije na dom. Slovenska meja pa je povsem nezaščiten!

Ob nedavnem terorističnem napadu v Lübecku, to se lahko zgodi kmalu tudi v Ljubljani, je Iranec z nožem zabodel 14 ljudi. Kako je to mogoče? So ljudje res take ovce, da se samo razbežijo? Ni nobene stare babice partizanke, da bi ga s košaro redkvic, peteršilja in krompirja mahnila po buči? Če imate ljudi ovce, ne uvažajte volkov! Kaj bo zdaj počel Rok Žavbi, slovenski džihadist, ki se je vrnil v Slovenijo? Bo organiziral podtalne islamistične celice, pripravljaj teroristična dejanja ali se vključil v politiko; njegov bratranec Igor Žavbi je kamniški podžupan in podpredsednik Šarčeve LMŠ?

Ker sem v Hanoju oziroma za dlje v jugovzhodni Aziji, srečujem tudi veliko mladih popotnikov iz Kitajske, Koreje, Japonske, ki so na poti v Evropo. Letos je prvič, da me vsi sprašujejo, ali je Slovenija varna. To me najprej začudi, potem pa zvem, da tudi v njihovem ali angleškem tisku pa od drugih popotnikov in na straneh njihovih zunanjih ministrstev dobivajo opozorila, da se po delih Slovenije gibajo skupine ilegalnih migrantov, da je na mejah izredno stanje, da je lahko kampiranje na prostem nevarno in podobno. Pomislim, kako mora biti šele slovenskim državljanom ob meji, ali že živijo v strahu, zaskrbljenosti. Kako bo to vplivalo na turizem?

Kje so časi varnosti, ko smo se pogovarjali o umetnosti in potovanjih! Preberem o vlomih migrantov v Ljubljani, o prvih migrantskih skupinskih posilstvih v Ljubljani, podobnih napadih v Mariboru, spopadih migrantov v azilnih domovih; seveda v alternativnih medijih, ki navajajo policijske zapisnike, ne pa v osrednjih, ki se grede cenzuro. In se sprašujem, kam se bom vrnil – v deželo še večjega kaosa, še večje zaskrbljenosti, razdvojenosti, apatije in rastoče jeze?!

Zanimivo, da vseh teh težav članice višegrajske skupine, Češka, Slovaška, Poljska, Madžarska, nimajo. Nenazadnje nimajo migracij, getov, mošej, islama; njihova glavna mesta so varna! (Policiji, Sovi, islamistom, levim anarhistom sporočam, da me ni doma!)

Svobodna beseda, Ljubljana

- **Spomin na judovske žrtve holokavsta / Jan Ukmar.** – avgust 2018, str. 5
- **Ugledna doktorja propagandnih znanosti / Martin Premk.** – avgust 2018, str. 7
- **Branilec resnice o narodnoosvobodilnem boju /Milan Gorjanc.** – avgust 2018, str. 13-15
- **Kobariška republika – oaza svobode sredi sovražnega ozemlja : eno izmed poglavij v boju Primorcev za priključitev k matični domovini / Zdravko Likar.** – avgust 2018, str. 18-19
- **Ukradeni spomenik Gregorčičevi brigadi : na Tolminskem uničujejo pomnike narodovega odpora /Dušan Jug.** – avgust 2018, str. 21-22

Periodične publikacije – kazala

- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 6, 2018**
Special Issue: 40th Anniversary Conference
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/6?nav=toCList>
- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 7, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/7?nav=toCList>
- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 8, 2018**
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/8?nav=toCList>
- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 9, 2018**
Themed Section: The Changing Face of the Far Right
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/9?nav=toCList>
- **Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 10, 2018**
Special Issue: Race and Crisis
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/10?nav=toCList>